

Briselē, 30.9.2020.
COM(2020) 625 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

par Eiropas Izglītības telpas izveidi līdz 2025. gadam

{SWD(2020) 212 final}

“Izglītība ir būtisks priekšnoteikums Eiropas sabiedrības un ekonomikas dzīvotspējai. Eiropas Izglītības telpas mērķis ir sniegt izglītības un apmācības kopienām vajadzīgo atbalstu, lai īstenotu savu pamatuzdevumu grūtos un aizraujošos laikos,” priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena.

1 IEVADS

Politikas pamatnostādņēs Komisijas priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena apņēmas līdz 2025. gadam Eiropas Izglītības telpu padarīt par realitāti. Izglītība ir personiskās izaugsmes, nodarbināmības, kā arī aktīva un atbildīga pilsoniskuma pamats. Tiesības uz kvalitatīvu un iekļaujošu izglītību, apmācību un mūžizglītību kā pirmais princips ir noteiktas Eiropas sociālo tiesību pilārā. Savienība atjauno savu izaugsmes stratēģiju, kuras pamatā ir ilgtspēja un kuras pārveidojošie virzītājspēki ir zaļā un digitālā pārkārtošanās. Stiprinot sociālo tirgus ekonomiku un demokrātiju ar brīvību, daudzveidību, cilvēktiesībām un sociālo taisnīgumu, izglītība ir eiropiskās dzīvesziņas pamatā.

Jūlijā Eiropadome vienojās par bezprecedenta atveseļošanas pasākumu kopumu ar mērķi vērsties pret Covid-19 ietekmi uz mūsu ekonomiku un sabiedrību un veicināt spēcīgu Eiropas atveseļošanu un ekonomikas pārveidi un reformu. Šajā kontekstā izšķiroša nozīme Eiropas ekonomiskās un sociālās labklājības atbalstam būs ieguldījumiem izglītībā, apmācībā un prasmju efektīvā izmantošanā.

Covid-19 pandēmija Eiropā ir būtiski ietekmējusi izglītības un apmācības sistēmas. Pandēmijas dēļ vairāk nekā 100 miljoni eiropiešu, kas ir daļa no izglītības un apmācības kopienas, saskaras ar jaunu un sarežģītu realitāti, mācīšanās, mācīšanas un saziņas veidiem. Ir svarīgi novērst to, ka veselības krīze kļūst par strukturālu šķērslī mācībām un prasmju attīstībai, kas ietekmē jauniešu nodarbinātības izredzes, ienākumus, kā arī visas sabiedrības vienlīdzību un iekļautību. Reaģējot uz to, dalībvalstis cenšas sadarboties ES līmenī, lai izveidotu noturīgas un uz nākotni vērstas izglītības sistēmas, ieliekot pamatu Eiropas Izglītības telpai.

Šajā paziņojumā izklāstīta pastiprināta pieeja Eiropas Izglītības telpas izveides nodrošināšanai līdz 2025. gadam. Eiropas Izglītības telpa ir saistīta ar iniciatīvu *Next Generation EU* un Eiropas Savienības ilgtermiņa budžetu 2021.–2027. gadam.

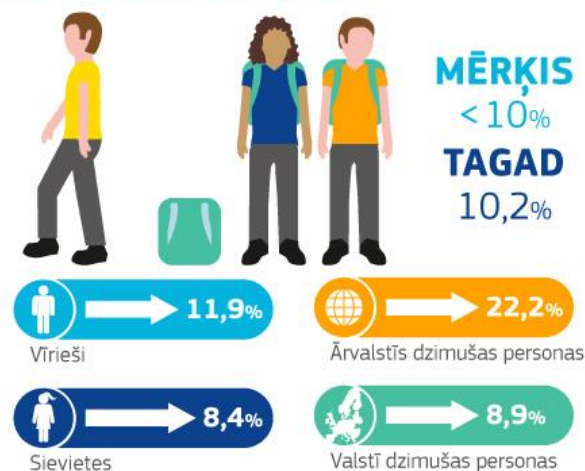
Sagatavojot augsni un veicot nepieciešamos pasākumus ekonomikas atveseļošanai un noturībai, uz cilvēkiem orientēta politika ir svarīgāka nekā jebkad agrāk. Būtiska nozīme ir agrīnajai pirmsskolas izglītībai un aprūpei, skolām izglītībai, profesionālajai izglītībai un apmācībai, augstākajai izglītībai, pētniecībai, pieaugušo izglītībai, kā arī neformālajai izglītībai. Šajās politikas jomās ir jāizstrādā holistiska pieeja izglītībai un apmācībai un jāatzīst tās patiesā vērtība, nodrošinot visaptverošu pamatu, lai sniegtu pēc iespējas pilnīgāku ieguldījumu un līdzdalību sabiedrībā.

Eiropas Izglītības telpa sakņojas desmitiem gadu ilgā ES līmeņa sadarbībā izglītības jomā. Stratēģiskā sistēma Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā (*ET 2020*) palīdzēja

veidot uzticēšanos un savstarpēju sapratni, kas atbalstīja pirmās Eiropas Izglītības telpas iniciatīvas¹, valstu reformas un sekmēja izglītības un apmācības kopienas reakciju uz Covid-19 pandēmiju.

¹ Izstrādātas Komisijas dienestu darba dokumentā.

Izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušie (18-24 g.v.)

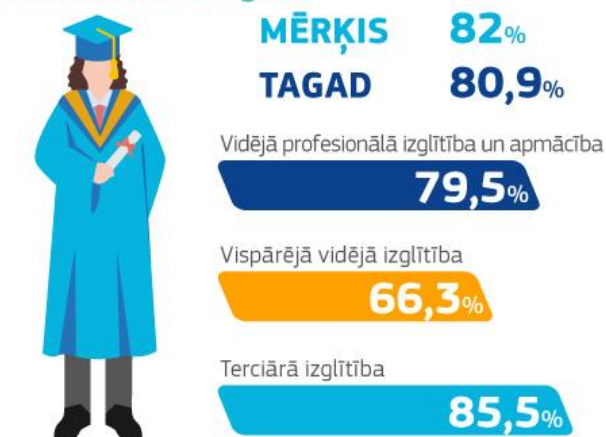
Avots: Eurostat (EU-DSA, 2019. g.)

Agrīnā pirmsskolas izglītība (no 4 g.v.)

Avots: Eurostat (UOE, 2018. g.)

Neseno absolventu nodarbinātības līmenis (20-34 g.v.)

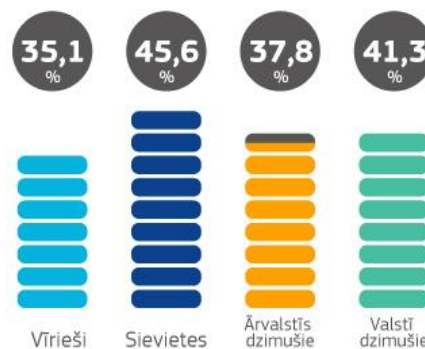

Avots: Eurostat (EU-DSA, 2019. g.)

Iegūta terciārā izglītība (30-34 g.v.)

MĒRĶIS 40%
TAGAD 40,3%

Avots: Eurostat (EU-DSA, 2019. g.)

Nepietiekamas sekmes

MĒRĶIS < 15%

Avots: ESAO (Starptautiskā skolēnu novērtēšanas programma, 2018. g.)

Pieaugušo līdzdalība izglītībā (25-64 g.v.)

Pēc iegūtā izglītības līmeņa

Avots: Eurostat (EU-DSA, 2019. g.)

Attēli: © Eiropas Komisija

Sasniegumi Eiropas sadarbībā izglītības un apmācības jomā

Līdz šim sadarbība jau ir sniegusi nozīmīgus rezultātus, dodot iespēju skolotājiem, uzlabojot vispārējo izglītību, pielāgojoties digitālajai pārveidei vai nosakot jaunus principus PIA uzlabošanai. Turklāt ar *ET 2020* tika noteikti kopīgi ES mērķi ("etaloni") un nodrošināts plašs savstarpējas mācīšanās un politikas atbalsta instrumentu klāsts, kas mudināja dalībvalstis koncentrēt centienus uz vissteidzamākajām prioritātēm. Kā parādīts iepriekš, 2020. gadā ir sasniegti šādi rezultāti:

- gandrīz 95 % bērnu no 4 gadu vecuma apmeklē agrīno pirmsskolas izglītību. Šis ārkārtīgi svarīgais izglītības posms tagad var pilnībā izmantot kvalitātes standartus, jo īpaši bērniem no nelabvēlīgas vides;
- pēdējo desmit gadu laikā ir ievērojami palielinājies augstāko izglītību ieguvušo jauniešu skaits, līdz ar to ES ir pat pārsniegusi 2009. gadā izvirzīto 40 % mērķi. Augstāks izglītības līmenis ir saistīts ar labākām iespējām atrast un saglabāt darbu, lielākiem ienākumiem un lielāku līdzdalību demokrātiskā dzīvē;
- to jauniešu īpatsvars, kuri pametuši izglītību bez vidusskolas diploma un vairs nemācās, samazinājies no 14 % 2009. gadā līdz 10,2 % 2019. gadā, tādējādi praktiski sasniedzot ES mērķi – 10 %. Šis sasniegums palīdz cīnīties pret mazkvalifikācijas slazdu jaunu pieaugušo vidū;
- ES nav sasniegusi izvirzīto mērķi līdz 2020. gadam līdz mazāk nekā 15 % samazināt to 15 gadus veco jauniešu īpatsvaru, kuriem ir zems līmenis lasītprasmē, matemātikā un dabaszinībās. Kopumā ES atpaliek visās trīs jomās – vairāk nekā katrs piektais 15 gadus vecs jaunietis nevar tikt galā ar vienkāršiem uzdevumiem šajos priekšmetos, un šie rezultāti ir cieši saistīti ar sociālekonomisko statusu;
- neseno absolventu nodarbinātības līmenis 2019. gadā pieaudzis līdz 80,9 %, kas liecina par stabilu atgūšanos no 2013. gadā reģistrētā rekordzemā rādītāja (74,3 %) un tuvošanos ES 82 % mērķim;
- daļēji finanšu krīzes izraisīto seku dēļ pieaugušo līdzdalība izglītībā nav sasniegusi 15 % mērķi, bet 2019. gadā ir palielinājusies līdz 10,8 % ar lielām atšķirībām starp dalībvalstīm.

Jaunajā ES stratēģiskajā programmā 2019.–2024. gadam, ko Eiropadome pieņēma 2019. gada 20. jūnijā, ir uzsvērts, ka *"dalībvalstīm intensīvāk jāiegulda cilvēku prasmēs un izglītībā"*. Izglītības ministri un finanšu ministri savās pirmajās kopīgajās politiskajās debatēs 2019. gada 8. novembrī vienojās, ka ieguldījumi izglītībā, prasmēs un kompetencēs ir nepieciešami visām dalībvalstīm un ka tai vajadzētu būt ES stratēģiskai prioritātei². Dažām dalībvalstīm aktuāls uzdevums ir nodrošināt pietiekamu ieguldījumu līmeni izglītībā un apmācībā. Citām galvenais jautājums ir līdzekļu efektīva un lietderīga izmantošana.

Programma "Erasmus+" ir palīdzējusi izvērst veiksmīgu praksi un uzlabot sadarbību valstu reformu jomā, kā arī finansiāli atbalstīt ES līmeņa darbību īstenošanu, piemēram, atbalstot ES

² Padomes rezolūcijā par Eiropas Izglītības telpas turpmāku attīstību dalībvalstis un Komisija tiek aicinātas "veicināt sadarbību un apmaiņu ar pierādījumiem par priekšrocībām, ko dod ieguldījumi izglītībā un apmācībā, jo uzlabotas zināšanas, dati un analīze par ieguvumiem no efektīviem publiskajiem ieguldījumiem izglītībā un apmācībā var palīdzēt dalībvalstīm izstrādāt iekļaujošākas, iedarbīgākas un reaģētspējīgākas izglītības un apmācības sistēmas, vienlaikus izvairoties no papildu administratīvā sloga dalībvalstīm".

apņemšanos ar izglītības palīdzību veicināt pilsoniskumu, pamatbrīvības, iecietību un nediskrimināciju. Eiropas strukturālie un investīciju fondi piešķirusi finansējumu sistēmisku valsts reformu īstenošanai. Strukturālo reformu atbalsta programma ir sniegusi tehnisku atbalstu dalībvalstu izglītības un apmācības sistēmu reformām.

Šo pasākumu nozīmīgums guva vislielāko politisko atzinību, kas paplašināja Eiropas vērienu izglītības jomā. 2017. gada marta Romas deklarācijā ES vadītāji apņēmas strādāt pie tā, lai izveidotu Savienību, kurā “jaunieši gūst labāko izglītību un apmācību un var studēt un atrast darbu visā kontinentā”³. Eiropas sociālo tiesību pīlārs, ko ES vadītāji kopīgi izsludināja 2017. gada Gēteborgas sociālajā samitā, nosaka, ka pirmais princips ir kvalitatīva un iekļaujoša izglītība, apmācība un mūžizglītība⁴. Eiropadomes 2017. gada 14. decembra secinājumos⁵ ir uzsvērts, ka “izglītība un kultūra ir ļoti svarīgas, lai veidotu iekļaujošas un saliedētas sabiedrības un lai uzturētu mūsu konkurētspēju”, un ir noteikti vairāki prioritāri darba virzieni – saskaņā ar Komisijas redzējumu par Eiropas Izglītības telpu⁶. Komisija šo pilnvarojumu pavirzīja uz priekšu sākotnējās Eiropas Izglītības telpas iniciatīvās vairākās jomās⁷.

Centieni izveidot Eiropas Izglītības telpu noritēs sinerģijā ar Eiropas Prasmju programmu⁸, atjaunināto PIA politiku⁹ un Eiropas Pētniecības telpu ar mērķi izmantot zināšanas, veidojot tās par pamatu Eiropas atlabšanai un labklājībai, balstoties uz kopīgiem iekļaušanas, mobilitātes un inovācijas principiem. Šīs iniciatīvas kopā ar jauno ES dzimumu līdztiesības stratēģiju 2020.–2025. gadam¹⁰ palīdzēs veicināt vienmērīgu pāreju no skolas uz akadēmiskajām studijām, profesionālo izglītību un apmācību, kā arī darbu un padarīt mūžizglītību par realitāti. Tās arī veicinās dzimumu līdztiesību darbavietas kultūrā un palīdzēs apkarot rasismu un visus diskriminācijas veidus, tostarp dzimumu stereotipus.

Pamatojoties uz šiem sasniegumiem un saskaņā ar Padomes 2019. gada novembra Rezolūciju par Eiropas izglītības telpas turpmāku attīstīšanu¹¹, šajā paziņojumā izklāstīts redzējums, kā līdz 2025. gadam izveidot Eiropas Izglītības telpu, un izklāstīti konkrēti pasākumi šā mērķa sasniegšanai.

³ Romas deklarācija (2017) <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/03/25/rome-declaration/pdf>.

⁴ https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights_lv.

⁵ <https://www.consilium.europa.eu/media/32204/14-final-conclusions-rev1-en.pdf>.

⁶ COM (2017) 673 *final*.

⁷ Attīstīt Eiropas universitātes; atvieglot jauniešu iespējas studēt ārzemēs, izmantojot jaunus pakalpojumus, kas izstrādāti Eiropas studentu kartes iniciatīvas ietvaros; panākt, lai kvalifikācijas un mācības ārvalstīs tiktu automātiski un savstarpēji atzītas visās dalībvalstīs; uzlabot valodu mācīšanu un mācīšanos; pieņemt kopīgas vērtības; stiprināt kvalitatīvas agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes sistēmas; izveidot jaunu stratēģisko satvaru jaunatnei; izsekot absolventu nodarbināmību un tālākizglītību; atbalstīt pamatprasmju apguvi un stiprināt digitālo mācīšanos, izmantojot Digitālās izglītības rīcības plānu.

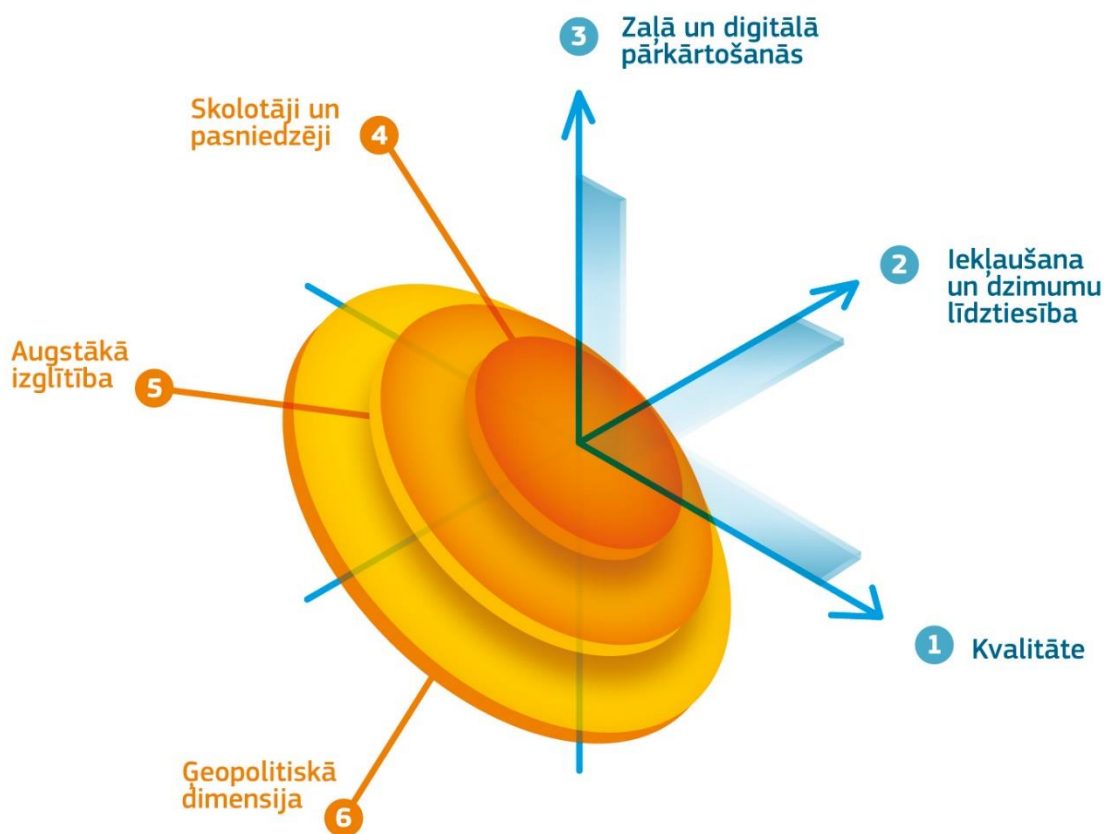
⁸ Komisijas paziņojums “Eiropas Prasmju programma ilgtspējīgai konkurētspējai, sociālajam taisnīgumam un noturībai”, COM(2020) 274 *final*, <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1223>.

⁹ Priekšlikums Padomes Ieteikumam par profesionālo izglītību un apmācību (PIA) ilgtspējīgai konkurētspējai, sociālajam taisnīgumam un noturībai, COM(2020) 275 *final*.

¹⁰ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_20_357.

¹¹ Padomes Rezolūcija par Eiropas izglītības telpas turpmāku attīstīšanu nolūkā atbalstīt uz nākotni orientētas izglītības un apmācības sistēmas, OV C 389, 18.11.2019., 1. lpp. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13298-2019-INIT/lv/pdf>.

Komisija ierosina konsolidēt pašreizējos centienus un turpināt attīstīt **Eiropas Izglītības telpu** sešās dimensijās.

1.1 Kvalitāte

Kvalitatīva izglītība sniedz jauniešiem zināšanas, prasmes un attieksmi, lai viņi varētu gūt panākumus dzīvē un tikt galā ar daudzveidīgām problēmām. ES līmenī izglītības kvalitātes redzējums ietver šādus aspektus:

- pamatprasmju, tostarp digitālo kompetenču, apguve, kas ir priekšnoteikums, lai gūtu panākumus dzīvē, atrastu gandarījumu sniedzošu darbu un kļūtu par aktīviem pilsoņiem¹². 2018. gadā ES vidējais nesekmīgo skolēnu īpatsvars – to skolēnu īpatsvars, kuri saskaņā ar ESAO Starptautiskās skolēnu novērtēšanas programmas (*PISA*) apsekojumu nav apguvuši matemātikas, dabaszinību un lasīšanas pamatkursu, – bija 22,5 % lasīšanā, 22,9 % matemātikā un 22,3 % dabaszinībās. Laikposmā no

¹² Attiecībā uz pamatprasmju būtisko nozīmi skatīt Padomes Ieteikumu (2018. gada 22. maijs) par pamatprasmēm mūžizglītībā, OV C 189, 4.6.2018., 1. lpp.

2009. līdz 2018. gadam ES līmenī pasliktinājās sekmes dabaszinībās un lasīšanā, vienlaikus saglabājot stabilitāti matemātikā. 2019. gadā piektā daļa jauniešu Eiropā ziņoja, ka viņiem nav digitālo pamatprasmju¹³. Tomēr dažas ES valstis laika gaitā ir spējušas uzlabot savu sniegumu, ieviešot strukturālas izglītības reformas, palielinot skolu autonomiju, novēršot nevienlīdzību jau no paša sākuma un ieguldot skolotāju darbā. Nespēja apgūt šīs pamatprasmes, kas nepieciešamas tālākizglītībai, rada prasmju trūkumu, kas būtiski ietekmē visu cilvēka dzīvi un prasa korektīvus pieaugušo izglītības pasākumus¹⁴;

- transversālo prasmju, piemēram, kritiskās domāšanas, uzņēmējdarbības, radošuma un pilsoniskās līdzdalības, apguve, izmantojot starpdisciplināras, uz izglītojamo vērstas un uz problēmām balstītas pieejas;
- dubultbrīvības veicināšana – izglītojamajiem un skolotājiem būt mobiliem un iestādēm brīvi sadarboties savā starpā Eiropā un ārpus tās. Mācību mobilitāte un pārrobežu sadarbība ir spēcīgi virzītājspēki izglītības un apmācības iestāžu kvalitātes celšanā. Tomēr daudzi mācībspēki un izglītojamie joprojām saskaras ar visdažādākajiem šķēršļiem, iesaistoties starpvalstu mobilitātē. Viņiem var nebūt pietiekamas informācijas un norādījumu par mācību mobilitāti vai arī viņi nav pietiekami sagatavoti valodu apguvei vai var saskarties ar piekļuves problēmām. Var pastāvēt finansiāli šķēršļi, audzēkņu atbalsta sistēmu pārnēsamības trūkums, mobilitātes laikā iegūto mācību rezultātu un kvalifikāciju pilnīgas atzišanas trūkums, grūtības apvienot mobilitāti ar mācību programmu prasībām, kas attur izglītojamos un mācībspēkus izmantot šo pārvietošanās brīvību. Turpmākai mācību mobilitātei būs jābūt arī ekoloģiski ilgtspējīgākai un gatavai aptvert digitālās problēmas un iespējas;
- valodu apguves un daudzvalodības veicināšana. Spēja runāt dažādās valodās ir priekšnosacījums, lai studētu un strādātu ārzemēs un pilnībā iepazītu Eiropas kultūras daudzveidību. Tā ļauj izglītojamajiem un skolotājiem gūt labumu no patiesas Eiropas mācību telpas. Izglītojamo lingvistiskās izcelsmes novērtēšana un mobilizēšana;
- būtisks elements izglītības kvalitātes veicināšanā ir atbalsts skolotājiem valodu un kultūras daudzveidības pārvaldībā skolā, jo īpaši novēršot pastāvīgos trūkumus lasītprasme. Šāda pieeja arī atbalsta migrantu izcelsmes skolēnu un jauniešu izglītības rezultātu uzlabošanu;
- Eiropas perspektīvas iekļaušana izglītībā sniedz audzēkņiem ieskatu par to, ko Eiropa kopumā un jo īpaši Savienība nozīmē viņu ikdienā. Šī Eiropas perspektīva papildina valstu un reģionālās perspektīvas, un tai būtu jāpievēršas dinamiski un plurālistiski, veicinot kritiskās domāšanas attīstību;
- izglītības un mācību iestāžu kā drošas vides saglabāšana, vides, kas ir brīva no vardarbības, iebiedēšanas, kaitniecīgiem izteikumiem, dezinformācijas un visu veidu diskriminācijas.

1.2 Iekļaušana un dzimumu līdztiesība

¹³ [Digitālās ekonomikas un sabiedrības indekss 2019. gadā.](#)

¹⁴ Hanushek, E.A. un Woessmann, L., *The Economic Benefits of Improving Educational Achievement in the European Union: An Update and Extension*, Eiropas Izglītības ekonomikas ekspertu tīkla (EENEE) Analītiskais ziņojums Nr. 39, 2019. gads.

Izglītība nesamazina nevienlīdzību, kas saistīta ar sociālekonomisko statusu, neraugoties uz to, ka visveismīgākās izglītības sistēmas ir tās, kas lielāku uzsvāru liek uz pašu kapitālu¹⁵. Visā Eiropā indivīdu izglītības pieredze atbilst sociālajiem modeļiem. Starp nesekmīgajiem pārsvarā ir audzēkņi, kas nāk no nelabvēlīgas vides. Nepietiekama lasītprasme un priekšlaicīga mācību pārtraukšana vidēji biežāk vērojama zēnu nekā meiteņu vidū¹⁶. Lauku apvidi atpaliek, un migrantu izcelsmes audzēkņiem¹⁷ skolā ir sliktākās sekmes. Covid-19 pandēmija ir vēl skaudrāk izgaismojusi iekļaušanas un taisnīguma nozīmi izglītībā un parādījusi audzēkņu un ģimeņu ģeogrāfiskās atrašanās vietas nozīmīgumu. Pavērsienam Eiropas Izglītības telpā nepieciešams:

- iegūtais izglītības līmenis un sasniegumi būtu jānošķir no sociālā, ekonomiskā un kultūras statusa, lai nodrošinātu, ka izglītības un apmācības sistēmas uzlabo katra indivīda spējas un veicina augšupēju sociālo mobilitāti. Šajā ziņā izšķiroša nozīme ir agrīnai pirmsskolas izglītībai un aprūpei¹⁸. Ir svarīgi arī iekļaujošā veidā ņemt vērā to skolēnu izglītības vajadzības, kuriem ir augsts mācību potenciāls;
- izglītības sistēmām visos līmeņos būtu jāatbilst ANO Konvencijai par personu ar invaliditāti tiesībām;
- saskaņā ar Komisijas priekšlikumu Padomes ieteikumam par PIA profesionālās izglītības un apmācības sistēmām, kas var palīdzēt jauniešiem pienākt mainīgā darba tirgū un nodrošināt, ka pieaugušie piedalās programmās, kuras ir pielāgotas divējādas – zaļās un digitālās pārkārtošanās vajadzībām, vajadzētu būt dinamiskākām, noturīgākām un atbilstošākām nākotnes vajadzībām;
- noturīgām un iekļaujošām mūžizglītības stratēģijām būtu jāļauj atgriezties izglītībā tiem, kas priekšlaicīgi pametuši mācības, , un tiem, kam tā vajadzīga, būtu jādod iespēja piekļūt augstākajai izglītībai un PIA programmām, lai apgūtu vai atjauninātu prasmes, kas nepieciešamas nākotnes darbvietās, un tas attiecas arī uz gados vecākiem cilvēkiem;
- būtu jāstiprina pārrobežu sadarbība darbā ar jaunatni, kā arī sporta un kultūras jomās, lai veicinātu neformālo mācīšanos, tostarp tās saikni ar formālo izglītību.

Vidēji ES sievietēm ir augstāks izglītības līmenis nekā vīriešiem un zemāks izglītības un apmācības priekšlaicīgas pamešanas rādītājs. Tomēr dažās zinātnisko pētījumu jomās, pārsvarā tajās, kurās tiek nodrošināts labāk apmaksāts darbs, aizvien ir pastāvīga dzimumu

¹⁵ Nepietiekamas sekmes ES-27 līmenī ir tikai 9,5 % skolēnu no sociāli ekonomiskā rādītāja augstākās ceturtdaļas. Tomēr to skolēnu vidū, kuri nāk no sociālekonomiskās skalas zemākās ceturtdaļas, šis rādītājs ir 36,4 % (*PISA*, 2018. gads, Vienotais nodarbinātības ziņojums, 2019. gads).

¹⁶ Analīze par sekmju korelāciju ar jauniešu, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*) statusu, pieejama ESAO (2015). *The ABC of Gender Equality on education: Aptitude, Behaviour*. (Dzimumu līdztiesības ābece izglītības jomā: apdāvinātība, biheiviorisms). Parīze: *PISA, OECD Publishing*, Parīze, pieejams: <https://doi.org/10.1787/9789264229945-en>, 32. lpp.: "Piemēram, izglītības līmenis, rakstpratība un mācību joma kopā nosaka iespējamību, ka 16-29 gadus veci jaunieši nebūs nedz nodarbināti, nedz iesaistīti izglītībā vai apmācībā. ESAO (2015). *The ABC of Gender Equality on education: Aptitude, Behaviour*. (Dzimumu līdztiesības ābece izglītības jomā: apdāvinātība, biheiviorisms). Parīze: *PISA, OECD Publishing*, Parīze, pieejams: <https://doi.org/10.1787/9789264229945-en>.

¹⁷ Jēdziens "migrantu izcelsmes personas" ietver gan imigrantus, gan attiecīgajā valstī dzimušus bērnus (tā saukto "otro paaudzi"). ESAO *PISA* definīcija attiecībā uz migrantu izcelsmes audzēkņiem ietver visus ārvalstīs dzimušus izglītojamos (gan ES, gan ārpus ES), kā arī attiecīgajā valstī dzimušus audzēkņus ar ārvalstīs dzimušiem vecākiem.

¹⁸ Izklāstīts Komisijas dienestu darba dokumentā.

nelīdztiesība. Neraugoties uz to, ka izglītības apsekojumos ir sasniegti augstāki digitālās prasmes rādītāji¹⁹, 2018. gadā 26 % audzēkņu inženierzinātnēs, ražošanā un celtniecībā bija sievietes, bet IKT – tikai 18 %²⁰. Turklāt sievietes joprojām ir nepietiekami pārstāvētas ar lēmumu pieņemšanu saistītos amatos augstākajā izglītībā. Eiropas Izglītības telpā izglītības un apmācības sistēmās būtu jāņem vērā šādi aspekti:

- jāuzlabo dzimumu līdztiesības aspekta ievērošana²¹ izglītības procesos un iestādēs. Zēniem un meitenēm ir vienlīdzīga piekļuve izglītībai, bet jaunā dzimumu līdztiesības robeža izglītībā ir nodrošināt visiem zēniem un meitenēm vienlīdzīgu cieņu un pienācīgus apstākļus skolās un universitātēs, lai viņi varētu kļūt par pilntiesīgiem pieaugušajiem. Seksisma izpausmes uzvedībā un seksuāla uzmākšanās galvenokārt skar meitenes un jaunas sievietes un traucē tām iegūt izglītību. Izglītības vide ir unikāla iespēja nodrošināt pamatu, lai zēni un meitenes kļūtu par pieaugušajiem, pilnībā respektējot savu un vienaudžu identitāti;
- izaicinot un likvidējot dzimumu stereotipus, jo īpaši tos, kas ierobežo zēnu un meiteņu izvēli studiju jomā, kā arī visus tos stereotipus, kurus var iekļaut izglītības un apmācības praksē un mācību materiālos. Profesijām, kurās tradicionāli dominē vīrieši vai sievietes, jābūt pieejamām nepietiekami pārstāvētā dzimuma personām;
- jāstrādā pie tā, lai panāktu pienācīgu dzimumu līdzsvaru vadošos amatos, tostarp augstākās izglītības iestādēs.

1.3 Zaļā un digitālā pārkārtošanās

Izglītības un apmācības politikas jomām un ieguldījumiem, kas vērsti uz iekļaujošu zaļo un digitālo pārkārtošanos, ir neatsverama loma Eiropas noturībā un labklājībā nākotnē. Saskaņā ar Komisijas vasaras prognozi ES ekonomika 2020. gadā saruktu par 8,3 % un 2021. gadā pieaugtu par aptuveni 5,8 %. Bezdarba līmenis ES palielinātos no 6,7 % 2019. gadā līdz 9 % 2020. gadā, pirms tas atkal samazinātos līdz 8 % 2021. gadā²². Šajā laikā nonākot darba tirgū, jauniešiem būs grūtāk atrast savu pirmo darbu. Lai gan saīsināta darbalaika režīmam, algu subsīdijām un atbalstam uzņēmumiem vajadzētu palīdzēt ierobežot darbvietu zaudēšanu, Covid-19 pandēmijai būs smaga ietekme uz darba tirgu. Digitālā prasme ir obligāta, jo vairāk pasaulē pēc Covid-19. Praktiski visās turpmākajās mācībās un darbvietās visās nozarēs būs vajadzīgas sava veida digitālās prasmes, taču vidēji diviem no pieciem eiropiešiem vecumā no 16 līdz 74 gadiem trūkst šādu prasmju²³.

¹⁹ Tas attiecas uz datorprasmi un informācijprasmi vērtējumu 2018. gada Starptautiskais pētījums par datorprasmi un informācijprasmi (ICILS). Vairāk informācijas: <https://www.iea.nl/studies/iea/icils/2018>.

²⁰ Dati par ISCED 5.–8. līmeni, avots: [educ_uoe_enra03](https://educ.uoe.europa.eu/enra03).

²¹ Saskaņā ar Eiropas Dzimumu līdztiesības institūta sniegto informāciju tieši dzimumsensitivitātes politikas jomās un programmās tiek ņemtas vērā gan sieviešu, gan vīriešu dzīves īpatnības, vienlaikus cenšoties novērst nevienlīdzību un veicināt dzimumu līdztiesību, tostarp resursu vienlīdzīgu sadali, tādējādi pievēršoties dzimumu dimensijai un ņemot to vērā.

²² Eiropas Komisijas 2020. gada vasaras ekonomikas prognoze: dziļa un nevienmērīga recesija, nenoteiktība saistībā ar atveseļošanos, ECFIN ĢD.

²³ Digitālās ekonomikas un sabiedrības indekss (DESI) <https://digital-agenda-data.eu/charts/analyse-one-indicator-and-compare-countries>.

Pārejai uz ekoloģiski ilgtspējīgu, aprites un klimatneitrālu ekonomiku ir būtiska ietekme uz nodarbinātību un sociālo jomu²⁴. Iedzīvotāji sagaida, ka valdības, plānojot atveseļošanas pasākumus, kas paredzēti, lai pārvarētu Covid-19 krīzes ekonomiskās un sociālās sekas un veicinātu pāreju uz zaļāku un digitālāku pasauli, par prioritāti izvirzīs vides aizsardzību²⁵. Tikai ar vajadzīgajām prasmēm un izglītību Eiropa var panākt ilgtspējīgu ekonomikas atveseļošanu, kas vērsta uz zaļo un digitālo pārkārtošanu, vienlaikus demonstrējot vadošo lomu pasaulē, piemēram, stiprinot savu pozīciju globālajā konkurencē un saglabājot uzticību tās apņēmībai panākt taisnīgu pārkārtošanu. Lai īstenotu pārveidojošos mērķus, nepieciešams:

- nodrošināt nopietnas pārmaiņas cilvēku uzvedībā un prasmēs, sākot ar izglītības sistēmām un iestādēm kā katalizatoriem. Darbības būtu jāvērs uz uzvedības maiņu, zaļajai ekonomikas vajadzīgo prasmju uzlabošanu, jaunas ilgtspējīgas izglītības un apmācības infrastruktūras veicināšanu un esošo ēku atjaunošanu (“renovācijas vilni”), tādējādi radot šīm pārmaiņām labvēlīgu vidi²⁶;
- turklāt priekš zaļās pārkārtošanās ir vajadzīgi ieguldījumi izglītībā un apmācībā, lai palielinātu to profesionāļu skaitu, kuri strādā, lai izveidotu klimatneitrālu un resursu ziņā efektīvu ekonomiku;
- iedarbīgi atbalstīt pārkārtošanu uz ilgtspēju, integrējot vides ilgtspējas perspektīvas dabaszinātnēs un humanitārajās zinātnēs un atbalstot pārmaiņas prasmēs, metodēs, procesos un kultūrās;
- izglītībai un apmācībai visos līmeņos būtu jānodrošina cilvēkiem digitālās prasmes, kā arī citas kompetences, piemēram, uzņēmējdarbības iemaņas un mācīšanās mācīties prasmes, kas ir nepieciešamas, lai orientētos tehnoloģiju transformētā darba tirgū.

1.4 Skolotāji un pasniedzēji

Izglītības centrā ir skolotāji, pasniedzēji un mācībspēki. Viņiem ir vissvarīgākā nozīme, lai padarītu izglītību par auglīgu pieredzi visiem izglītojamajiem. Miljoniem skolotāju visā Eiropā bija ātri jāpielāgojas skolu slēgšanai Covid-19 pandēmijas dēļ. Viņi aizvien bija kaujas gatavībā – gatavi reaģēt, lai nodrošinātu, ka mācīšanās turpinās, ieviešot jaunradi tālmācībā saviem izolācijā esošajiem audzēkņiem. Bez skolotājiem un pasniedzējiem nevar noritēt inovācija, iekļautība un pagrieziena punktam pielīdzināma izglītības pieredze izglītojamajiem. Eiropas Izglītības telpā redzējums par pedagoga profesiju atbilst augsti kompetentiem un motivētiem mācībspēkiem, kas var gūt labumu no dažādām atbalsta un profesionālās izaugsmes iespējām savā daudzveidīgajā karjerā. Eiropas Izglītības telpā uz mācīšanu un apmācību būtu jāraugās kā uz vērtīgām profesijām:

- ir vajadzīgs izteikti kompetents, entuziastisks un apņēmīgs, profesionāls darbaspēks. Jāsāk ar skolotāju trūkuma novēršanu. Lielākā daļa ES valstu saskaras ar skolotāju

²⁴ Komisijas Pārdomu dokuments “Ceļā uz ilgtspējīgu Eiropu 2030. gadā”.

²⁵ Saskaņā ar 2020. gada maijā 16 lielākajās pasaules valstīs veikto *IPSOS* aptauju trīs no četriem iedzīvotājiem sagaida, ka valdība, plānojot atveseļošanu no koronavīrusa pandēmijas, par prioritāti izvirzīs vides aizsardzību.

²⁶ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai. “Eiropas zaļais kurss”, COM(2019)640 final.

trūkumu vai nu visās, vai konkrētās jomās, piemēram, *STEM* priekšmetos vai speciālajā izglītībā, kas paredzēta skolēniem ar īpašām vajadzībām. Tā kā nākamajā desmitgadē aptuveni viena trešdaļa mācītspēku aizies pensijā, galvenā uzmanība jāpievērš viņu paturēšanai darbā un jaunas maiņas nodrošināšanai;

- skolotāja profesija ir jāpārvērtē sociālā un dažās dalībvalstīs arī finansiālā ziņā. Tikai katrs piektais pamatskolas skolotājs uzskata, ka sabiedrība novērtē viņa profesiju, un aptuveni puse norāda uz lielo administratīvo slogu kā stresa faktoru šajā profesijā²⁷;
- skolotājiem un pasniedzējiem ir nepieciešamas pastāvīgas kvalifikācijas celšanas iespējas. ESAO Starptautiskais mācīšanas un mācīšanās apsekojums (*TALIS*) parādīja, ka ievērojams skaits skolotāju norādījuši nepieciešamību pilnveidot savas prasmes, lai mācītu skolēnus ar īpašām vajadzībām, izmantotu digitālās tehnoloģijas un mācītu daudzvalodu un daudz kultūru klasēs²⁸;
- audzēkņu, skolotāju un skolotāju instruktoru starptautiskajai mobilitātei būtu jāklūst par skolotāju izglītības sastāvdaļu, lai paplašinātu piekļuvi kvalitatīvas mācīšanas pieejai daudzveidībai nolūkā apmierināt izglītojamo vajadzības.

1.5 Augstākā izglītība

Audzēkņu un personāla mobilitāte ir pakāpeniski pavērusi augstākās izglītības iespējas un stiprinājusi pamatu strukturētai sadarbībai. Boloņas process bija internacionalizācijas un mobilitātes virzītājspēks. Mobilitātes pievienotā vērtība ir skaidra: pierādījumi liecina, ka pieredze, kas gūta, studējot ārzemēs, ievērojami veicina karjeras izredzes. 80 % “Erasmus+” absolventu atrod darbu jau ātrāk nekā 3 mēnešos pēc absolvēšanas. Tomēr tikai 5 % studentu var iegūt “Erasmus+” pieredzi. Finansiālās problēmas joprojām ir viens no visbiežāk minētajiem iemesliem, kāpēc studenti nemācās ārzemēs, un tūlīt pēc tam seko bažas par mācību atzīšanu. Piedaloties iniciatīvas “Eiropas universitātes” 41 izmēģinājuma projektā, vairāk nekā 280 augstākās izglītības iestādes visā ES eksperimentē un izmēģina jaunus ciešākas un vērienīgākas sadarbības modeļus²⁹.

Augstākās izglītības nozare ir apliecinājusi savu noturību pret pārmaiņām Covid-19 pandēmijas laikā. Tomēr krīze saasināja arī problēmas saistībā ar digitalizāciju, inovatīvu pedagoģiju, iekļaušanu un labklājību, atbalstu studentiem, pētniekiem un personālam, mobilitāti un finansējumu. Eiropas augstākās izglītības sistēmām vajadzētu būt vērstām uz šādiem mērķiem:

- ciešāka un dziļāka sadarbība starp augstākās izglītības iestādēm, kas varētu veicināt kopīgu mācību programmu izstrādi un kopīgus kursus, kā arī ļautu izglītojamajiem

²⁷ <https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/document-library-docs/volume-1-2019-education-and-training-monitor.pdf>.

²⁸ https://read.oecd-ilibrary.org/education/talis-2018-results-volume-i_1d0bc92a-en#page1.

²⁹ Eiropas universitātes ir starptautiskas augstākās izglītības iestāžu apvienības, kas veido ilgtermiņa strukturālu un ilgtspējīgu sadarbību. Tās mobilizē daudzdisciplīnu studentu un augstskolu mācītspēku komandas, izmantojot uz problēmām balstītu pieeju ciešā sadarbībā ar pētniecības jomu, uzņēmumiem un pilsonisko sabiedrību. Eiropas universitātes apvieno savus tiešsaistes un fiziskos resursus, kursus, speciālās zināšanas, datus un infrastruktūru, lai izmantotu savas stiprās puses un dotu iespējas nākamajām paaudzēm kopīgi risināt pašreizējās problēmas, ar kurām saskaras Eiropa un pasaule. Tās veicina visu veidu mobilitāti (fizisko, tiešsaistes, jaukta tipa), kā arī daudzvalodību, izmantojot iekļaujošas Eiropas starpaugstskolu studentu pilsētīgas.

vieglāk pārvietoties dažādās valstu izglītības sistēmās, tādējādi izveidojot Eiropas talantu kopumu, tostarp tādos progresīvos zinātnes novirzienos un tehnoloģijās kā mākslīgais intelekts, kibernetika un augstas veiktspējas datu apstrāde;

- pārobežu politikas satvars, kas nodrošina netraucētu starptautisko sadarbību, kas augstākās izglītības iestāžu apvienībām dos iespēju izmantot savas stiprās puses, apvienojot savus tiešsaistes un fiziskos resursus, kursus, speciālās zināšanas, datus un infrastruktūru dažādās disciplīnās;
- augstākās izglītības iestādes kā “zināšanu laukuma” (*knowledge square*) galvenās dalībnieces: izglītība, pētniecība, inovācija un pakalpojumi sabiedrībai, kam ir būtiska nozīme atlabšanā no Covid-19 izraisītās situācijas un ilgtspējīgas attīstības veicināšanā Eiropā, vienlaikus palīdzot izglītībai, pētniecībai un darba tirgum gūt labumu no talantu plūsmām;
- kvalifikāciju un ārvalstīs pavadītu studiju periodu automatiska atzīšana tālākizglītības nolūkā, kopīgu starptautisku darbību kvalitātes nodrošināšana un īsu kursu atzīšana un pārnēsāšana, kā rezultātā iegūstami mikroapliecinājumi. Tas ļautu dalībvalstīm ciešāk un ātrāk sadarboties, salīdzinājumā ar to, ko tās tagad var darīt Boloņas procesa kontekstā. Eiropas Izglītības telpa var kļūt par Boloņas procesa virzītājspēku, iedvesmojot un atbalstot citas Eiropas augstākās izglītības telpas dalībvalstis izmantot līdzīgas iespējas;
- lielāks uzsvars uz specializētām izglītības programmām padziļinātu digitālo prasmju jomā, piemēram, tādās progresīvās tehnoloģijās kā mākslīgais intelekts, kibernetika un augstas veiktspējas datu apstrāde, jo šajās jomās ir akūts ekspertu trūkums.

1.6 Ģeopolitiskā dimensija

Sadarbība izglītības jomā pakāpeniski ir kļuvusi par svarīgu instrumentu ES ārpolitikas īstenošanā, kas ir neapstrīdams “maigās varas” instruments. Savienības apmaiņas programmas palīdz cilvēkiem sazināties visā pasaulē, uzrunājot daudzas ieinteresētās personas, tostarp pilsonisko sabiedrību. Tās palīdz veidot pozitīvu Eiropas tēlu pasaulē, izplatot tās vēstījumus un pamatvērtības. Tās palīdz veidot ES attiecības ar citām valstīm un reģioniem. Lai risinātu pašreizējās un jaunās globālās problēmas, svarīga loma ir arī kvalitatīvai starptautiskajai sadarbībai izglītības un apmācības jomā. Tas ir būtiski, lai sasniegtu Savienības ģeopolitiskās prioritātes un 2030. gada ilgtspējīgas attīstības mērķus.

Izmaiņas globālajā kārtībā (piemēram, Ķīnas uzplaukums, ASV atkāpšanās no daudzpusējās kārtības) liek stiprināt Eiropas starptautisko sadarbību, tostarp izglītības jomā. Būs jāpopularizē Eiropas intereses un vērtības. Eiropas Izglītības telpas starptautiskajā dimensijā, izvērsot vērienīgas partnerības ar partnervalstīm visā pasaulē, svarīga procesa daļa būs savstarpīgums, vienlīdzīgi konkurences apstākļi, kā arī ētikas un integritātes standarti.

Internacionalizācija ir kļuvusi arvien izteiktāka ne tikai augstākajā izglītībā, bet arī pamatskolās un vidusskolās. Daži Eiropas studenti daļu vai visu savu izglītības laiku pavada arī ārpus ES. Tomēr citās izglītības nozarēs, jo īpaši PIA un jaunatnes jomā, joprojām ir

milzīgs neizmantots potenciāls. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš terciārajai izglītībai, ņemot vērā tās nozīmi nākamās līderu un uzņēmēju paaudzes domāšanas veidošanā partnervalstīs visā pasaulē. Katru gadu vairāki simti tūkstoši studentu no trešām valstīm ierodas ES, lai iegūtu terciāro izglītību. ES tiesību akti³⁰ nodrošina starptautiskajiem studentiem, kas ierodas ES, pārredzamu un saskaņotu tiesisko regulējumu. Sadarbība starp izglītības iestādēm gan Savienībā, gan ārpus tās palīdz piesaistīt labākos talantus no visas pasaules un veicināt mācīšanos no līdzbiedriem, kā arī kopīgus starptautiskus pētniecības un inovācijas projektus.

Jo īpaši Āfrikā, Rietumbalkānos un kaimiņreģionu valstīs notiekošo izglītības, apmācības un pētniecības sistēmu reformu mērķis ir veicināt jauniešu nodarbinātību, uzņēmējdarbību, zaļās un digitālās prasmes, un tam būtu jāstiprina labklājība, stabilitāte un drošība. Neatņemama daļa no redzējuma, kas jāsasniedz līdz 2025. gadam, ir paplašināt trešo valstu, jo īpaši Rietumbalkānu, iesaistīšanos Eiropas Izglītības telpā.

Pēdējo divdesmit gadu laikā programma “Erasmus+” ir izveidojusi un stiprinājusi saikni starp Eiropas Izglītības telpu un pārējo pasauli. Katru gadu Eiropas universitātēs studentu apmaiņā ar universitātēm citās pasaules daļās piedalās aptuveni 50 000 studentu un darbinieku³¹. Starptautiskās partnerības ir veicinājušas novatorisku mācību programmu un kopīgu zinātnisko grādu izstrādi, kā arī veicinājušas kopīgus pētniecības un inovācijas projektus. Tādējādi Eiropa ir kļuvusi par pievilcīgāku galamērķi, veicinot inovāciju un darbvietu radīšanu. Tāpat būtiska nozīme augstākās izglītības sistēmu internacionalizācijā partnervalstīs ir bijusi spēju veidošanas darbībām, tādējādi atbalstot sociālekonomiskās reformas un demokrātisko konsolidāciju.

2 LĪDZEKĻI UN ATSKAITES PUNKTI

Papildinot iniciatīvas, kas tiek īstenotas kopš 2018. gada, Komisija ierosinās vairākas jaunas iniciatīvas, lai kopā ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām līdz 2025. gadam izveidotu vērienīgu Eiropas Izglītības telpu, ievērojot iepriekšējā iedaļā izklāstītās sešas dimensijas³².

2.1 Izglītības kvalitātes paaugstināšana

Izglītības kvalitātes paaugstināšanai ir vajadzīgi koordinēti centieni, kas pielāgoti katras sistēmas problēmām. ES mēroga mērķorientēta dalībvalstu un to izglītības ekosistēmu rīcība, kas koncentrētos uz prasmju līmeņiem un palielinātu līdzdalību un sasniegumus. Pieredzes

³⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2016/801 (2016. gada 11. maijs) par nosacījumiem attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanu un uzturēšanos pētniecības, studiju, stažēšanās, brīvprātīga darba, skolēnu apmaiņas programmu vai izglītības projektu un viesaukles darba nolūkā.

³¹ Šobrīd aktīvās 130 "Erasmus Mundus" kopīgā maģistra grāda studiju programmas nodrošina studentiem visā pasaulē vairāk nekā 2500 ES finansētu stipendiju gadā, lai viņi varētu studēt integrētā maģistra studiju programmā divās vai vairākās Eiropas universitātēs. Iestāžu līmenī partnerības spēju veidošanai augstākajā izglītībā attīsta jaunu mācīšanu, uzlabo prasmes un augstākās izglītības pārvaldību ES kaimiņreģionu valstīs un jaunattīstības valstīs vai valstīs ar strauji augošu ekonomiku. Šie 150 projekti, kas katru gadu tiek atlasīti, veicina augstāko izglītību kā plašākas sociālās un ekonomiskās attīstības virzītājspēku un konstruktīvi saskan ar ES attīstības un sadarbības politiku.

³² Dažu iniciatīvu finansēšana var būt atkarīga no attiecīgo programmu pamata tiesību aktu pieņemšanas un tiks īstenota saskaņā ar to noteikumiem.

apmaiņas un līdzbiedru atbalsta ES līmenī mērķis ir sniegt ieskatu dalībvalstu politikas veidošanā. Konkrētāk:

- Komisija palīdzēs dalībvalstīm **noteikt efektīvas politikas reformas**, kas palīdz labāk apgūt **pamatprasmes**. Tas jo īpaši attieksies uz mācību programmu un novērtējumu, kā arī uz iestāžu un personāla spēju būt inovatīviem un attīstīt savas mācību pieejas un vidi. Komisija arī atbalstīs **sadarbību starp Eiropas ieinteresēto personu organizācijām, skolotāju asociācijām un pedagogu izglītības sniedzējiem**, lai sadarbotos un sniegtu ieguldījumu politikas ieteikumos par **inovatīvām un daudzdisciplinārām mācīšanas un mācīšanās pieejām pamatprasmju apgūšanai**. Valstu rīcībā var savā labā izmantot citus avotus, piemēram, Eiropas strukturālos un investīciju fondus vai līdzekļus, kas pieejami Atveseļošanas un noturības mehānismā;
- Komisija plāno papildināt pastiprināto programmu “Erasmus”, atjauninot **mācību mobilitātes sistēmu**. Tas ļaus lielākam skaitam izglītojamo un skolotāju pārvarēt šķēršļus un gūt labumu no mobilitātes iespējām. Pārskatītajā satvarā tiktu risināts trīskāršs uzdevums: i) nodrošināt iespējas daudz plašākam dalībnieku lokam, ii) zaļā un digitālā mobilitāte, tostarp apvienojot tiešsaistes un fizisku apmaiņu, iii) veicināt līdzsvarotu mobilitāti;
- lai veicinātu **daudzvalodību**, ieinteresētās personas valsts, reģionālā un skolu līmenī tiek aicinātas turpināt īstenot *Padomes 2019. gada Ieteikumu par visaptverošu pieeju valodu mācīšanai un apguvei*, tostarp profesionālajā izglītībā un apmācībā. Izmantojot nākamās programmas “Erasmus” finansējumu un savstarpējas mācīšanās pasākumus, Komisija centīsies atbalstīt dalībvalstis, lai sekmētu tā sauktās “valodas apzinošās skolas”, tādējādi stiprinot mācību valodas prasmi skolēniem ar dažādu izcelsmi³³. Programmas “Erasmus” mērķis ir turpināt atbalstīt valodu prasmes mūžizglītības perspektīvā, nodrošinot mācīšanas un mācību mobilitātes periodu iespējas ārvalstīs, kā arī atbalstot turpmāku sadarbību starp izglītības un apmācības sniedzējiem visos līmeņos;
- **transversālu prasmju**, piemēram, kritiskās domāšanas, uzņēmējdarbības, radošuma un pilsoniskās līdzdalības, veicināšana ir ļoti svarīga, lai nākamās studentu, pētnieku un novatoru paaudzes veidotu noturīgu sabiedrību³⁴. Nākamās programmas “Erasmus” mērķis ir nodrošināt plašu iespēju klāstu izglītojamajiem visos līmeņos šo prasmju attīstīšanai, jo īpaši piedāvājot vairāk iespēju izglītības un apmācības iestādēm sadarbībā ar savām zināšanu ekosistēmām attīstīt vairāk starpdisciplināru, uz izglītojamo vērstu un uz problēmām balstītu pieeju. Eiropas strukturālie un investīciju fondi var atbalstīt darbības šādu prasmju attīstīšanai reģionālā un valsts līmenī;
- Komisija pulcēs izglītības jomā ieinteresētās personas un dalībvalstu pārstāvjus, lai veicinātu mācīšanos no līdzbiedriem un **Eiropas perspektīvas attīstību izglītības jomā**. Tās mērķis ir paplašināt un stiprināt **Žana Monē vārdā nosauktās darbības**, tuvinot tās skolām, lai popularizētu eiropisko dzīvesziņu, ilgtspēju un ES vērtības³⁵;

³³ Kā aprakstīts Padomes Ieteikumā (2019. gada 22. maijs) par visaptverošu pieeju valodu mācīšanai un apguvei. OV C 189, 5.6.2019., 15. lpp.

³⁴ Eiropas Prasmju programmā ir paredzēti pasākumi, lai uzlabotu transversālo prasmju validēšanu.

³⁵ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko izveido Savienības programmu izglītības, apmācības, jaunatnes un sporta jomā “Erasmus” un ar ko atceļ Regulu (ES) Nr. 1288/2013 – COM(2018) 367 *final*.

- lai izveidotu demokrātisku izglītības vidi, kurā nebūtu iebiedēšanas, kaitniecīgu izteikumu un dezinformācijas, Komisija plāno ar programmas “Erasmus” starpniecību turpināt atbalstīt dalībvalstis un ieinteresētās personas, īstenojot *Padomes 2018. gada 22. maija Ieteikumu par to, lai veicinātu kopīgas vērtības, iekļaujošu izglītību un Eiropas dimensiju mācīšanā*³⁶.

2.2 Iekļaujošāka un dzimumsensitīvāka izglītība un apmācība

Komisija pulcēs dalībvalstu ekspertus un ieinteresētās personas, izmantojot īpašas **savstarpējas mācīšanās un sadarbības** platformas, lai atbalstītu pēc dzimuma sadalītu datu vākšanu un inovāciju iekļaujošai un dzimumu līdztiesīgai izglītībai, reaģējot uz dalībvalstu politikas vajadzībām. Tam būtu jāpalīdz koncentrēt valstu un ES ieguldījumus uz grupām un jomām, kam tie visvairāk vajadzīgi.

Jaunajā plānošanas periodā īpaša uzmanība tiks pievērsta iekļaušanai, vienlīdzībai un daudzveidībai **“Erasmus” un Eiropas Solidaritātes korpusa programmās**. Tajā tiks izklāstīta daudzšķautņaina pieeja, lai programmu padarītu iekļaujošāku, tostarp ieviešot elastīgākus un pieejamākus formātus; atbalsta pasākumi, kas palīdzētu sagatavot un pavadīt dalībniekus; un finansiāli pasākumi, kas atbalstītu tos, kuriem būtu grūti piedalīties programmā.

Turklāt šādas iniciatīvas veicinātu iekļaujošo izglītības dimensiju:

- iniciatīva **“Ceļi uz panākumiem skolā”** palīdzētu visiem skolēniem sasniegt pamatprasmju pamatlīmeni³⁷. Iniciatīva būs īpaši vērsta uz grupām, kurām ir lielāks nesekmības un izglītības priekšlaicīgas pamešanas risks. Pamatojoties uz Padomes 2011. gada Ieteikumu par politiku, lai mazinātu mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu, Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm, lai kopīgi izstrādātu **politikas norādes par to, kā samazināt sliktas sekmes un palielināt vidējās izglītības iegūšanu**. To pamatā būs četri pīlāri: i) uzraudzība (kas ļauj sekot līdzi un mērķtiecīgi rīkoties), ii) novērsšana (jo īpaši riska grupām), iii) agrīna iejaukšanās (attiecībā uz skolēniem, kuriem jau ir grūtības) un iv) kompensācija (tiem, kuriem jau bijuši slikti rezultāti un kuriem ir vajadzīga otra iespēja)³⁸. Komisija mobilizēs arī Eiropas pusgadu. Tā sniegs pielāgotu politikas atbalstu dalībvalstīm to centienos paaugstināt kompetences līmeņus, īpašu uzmanību pievēršot izglītības atsaistīšanai no sociālekonomiskās izcelsmes. Iniciatīva palīdzēs novērst jauniešu bezdarbu, un Komisija nodrošinās ciešu

³⁶ OV C 195, 7.6.2018., 1. lpp.

³⁷ Kvalifikācijas pamatlīmenis attiecas uz ESAO PISA apsekojuma 2. līmeni, kas nosaka kvalifikācijas joslas 6 punktu skalā. 2. līmenis: lasītprasme atbilst līmenim, kurā “lasītāji sāk uzrādīt kompetences, kas viņiem ļaus efektīvi un produktīvi piedalīties dzīvē kā turpmākiem studentiem, darba ņēmējiem un pilsoņiem”. PISA ietvaros nesekmīgi ir tie skolēni, kuri nesasniedz 2. līmeni, kas ir minimālais prasmju līmenis, kurš nepieciešams, lai sekmīgi piedalītos sabiedrības dzīvē. Saistība starp pamatlīmeņa un nesekmības jēdzieniem sniedz informāciju par ES mērķiem attiecībā uz nesekmību pamatprasmēs un nesekmību digitālajās prasmēs.

³⁸ Padomes Ieteikums (2011. gada 28. jūnijs) par politiku, lai mazinātu mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu, OV C 191, 1.7.2011., 1. lpp.

koordināciju ar darbībām, kas paredzētas nesenajā priekšlikumā par pastiprinātu Garantiju jauniešiem³⁹;

- Komisija sasauks ekspertu grupu, lai izstrādātu priekšlikumus par stratēģijām, kā radīt **atbalstošu mācību vidi grupām, kurām draud nesekmība⁴⁰, un kā atbalstīt labklājību skolā**. Paredzēts risināt šādus jautājumus: dzimumspecifiskas problēmas, piemēram, dzimumu stereotipi izglītībā un karjera izglītībā, kā arī zēnu nesekmība; iebiedēšana un seksuāla uzmākšanās. Minētajā kontekstā būtu jāatbalsta arī sievietes un meitenes nolūkā attīstīt viņu paš aizsardzību pret vardarbību tiešsaistē. Lai rīkotos valsts līmenī, dalībvalstis var izmantot vairākus finansēšanas instrumentus, Eiropas Sociālo fondu vai līdzekļus, kas pieejami Atveseļošanas un noturības mehānismā;
- tā kā dalība agrīnā pirmsskolas izglītībā un aprūpē ir svarīgs faktors, lai vēlāk apgūtu pamatprasmes, Komisija atbalstīs dalībvalstis kvalitatīvu agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes sistēmu Eiropas kvalitātes satvara īstenošanā⁴¹. Lai bērniem labāk veiktos izglītības kontekstā visa mūža garumā, Komisija 2021. gadā darīs pieejamu rīku kopumu, izmantojot paraugprakses apmaiņu, kā arī ekspertu un ieinteresēto personu sniegto ieguldījumu, iekļaušanai agrīnā pirmsskolas izglītībā un aprūpē un pārskatu par personāla pamatkompetencēm šajā jomā. Komisija strādā arī pie Garantijas bērniem;
- lai palielinātu PIA sistēmu iekļautību un kvalitāti, kā izziņots Prasmju programmā Eiropai, Komisija plāno **ar programmas “Erasmus” finansējumu atbalstīt 50 profesionālās izcilības centru** izveidi. Profesionālās izcilības centri kļūs par atsaucē punktiem gan jauniešu sākotnējā apmācībā, gan pieaugušo kvalifikācijas celšanā un pārkvalifikācijā;
- augstākā izglītība un profesionālās izglītības un apmācības sistēmas ir jāpielāgo, lai stiprinātu to būtisko nozīmi mūžizglītības atbalstīšanā un uzrunātu daudzveidīgāku studentu sabiedrību. Tādēļ ir būtiski jāmaina domāšanas veids, kultūra un struktūra. Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm, lai sasniegtu šo mērķi, un plāno sniegt atbalstu ar programmu “Erasmus” un citiem ES fondiem un instrumentiem. Turklāt, kā izklāstīts Prasmju programmā, Komisija strādās, lai izstrādātu **Eiropas pieeju mikroapliecinājumiem**, lai palīdzētu paplašināt mācību iespējas un stiprinātu augstākās izglītības un profesionālās izglītības un apmācības iestāžu lomu mūžizglītībā, nodrošinot elastīgākas un modulārākas mācību iespējas. Šādas iespējas ir noderīgas ne tikai profesionāļiem, bet var arī papildināt bakalaura, maģistra un doktora līmeņa studentu mācību programmu. Arvien lielākam skaitam pieaugušo, kuriem ir vai nav augstākās izglītības diploms, būs jāpārkvalificējas un jāpilnveido prasmes, izmantojot elastīgākas alternatīvas nekā pilna akadēmiskā grāda studiju programma, lai pārvarētu plaisu starp savām sākotnējās formālās izglītības kvalifikācijām un mācību rezultātiem un jaunām prasmju vajadzībām darba tirgū. Vajadzība pēc elastīgākiem un iekļaujošākiem mācību ceļiem ir palielinājusies, jo studentu sabiedrība kļūst arvien daudzveidīgāka un mācību vajadzības – dinamiskākas. Lai gan

³⁹ Priekšlikums Padomes Ieteikumam “Tilts uz nodarbinātību — Garantijas jauniešiem pastiprināšana”, COM(2020) 277 final.

⁴⁰ Komisija turpinās izstrādāt īpašas iniciatīvas nelabvēlīgā situācijā esošām grupām, tostarp romiem, migrantiem un bēgļiem.

⁴¹ Padomes Ieteikums (2019. gada 22. maijs) par kvalitatīvām agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes sistēmām, OV C 189, 5.6.2019., 4. lpp.

arvien lielāks skaits augstākās izglītības iestāžu, tostarp Eiropas universitātes, jau strādā pie šo mikroapliecinājumu izstrādes, trūkst vienotas definīcijas un vienotas pieejas to validēšanai un atzīšanai. Šajā sakarā, kā paziņots Prasmju programmā, Komisija plāno **2021. gadā** iesniegt priekšlikumu **Padomes ieteikumam**. Ieteikuma mērķis būtu panākt, lai Eiropas darbības atbalstītu uzticības veidošanu mikroapliecinājumiem visā Eiropā un lai līdz 2025. gadam tiktu veikti visi nepieciešamie pasākumi to plašākai izmantošanai, pārnēsāmībai un atzīšanai;

- **neformālā izglītība, tostarp brīvprātīgais darbs**, palīdz apgūt dzīves un profesionālās prasmes un kompetences. Šīs prasmes un kompetences ir jāveicina, jānovērtē un pilnībā jāatzīst⁴². Eiropas Solidaritātes korpusa savos mērķos un darbībās ir pilnībā integrējis mācīšanās vērtību un tās atzīšanu. Tomēr joprojām pastāv šķēršļi pārrobežu brīvprātīgā darba mobilitātei, tostarp mācību rezultātu atzīšanai darba devēju vidū. Pamatojoties uz spēkā esošā Padomes 2008. gada Ieteikuma par brīvprātīgo jauniešu mobilitāti⁴³ pārskatīšanu, Komisija 2021. gadā sniegs atjauninātas politikas norādes, lai novērstu juridiskos, finansiālos un administratīvos šķēršļus, kas joprojām kavē jauniešu pārrobežu brīvprātīgo darbu un solidaritāti. Tas palīdzēs vēl vairāk uzlabot pārrobežu pieredzes iekļautību, kvalitāti un atzīšanu saistībā ar topošo Eiropas Solidaritātes korpusa programmu;
- valdībām kopā ar ieinteresētajām personām būtu jāveicina **dzimumu līdztiesība** visās izglītības un apmācības nozarēs, tostarp nodrošinot kvalitatīvas izglītības pieejamību zēniem un meitenēm, sievietēm un vīriešiem visā tās daudzveidībā;
- valdībām kopā ar ieinteresētajām personām būtu jāveicina iekļaujoša izglītība visās izglītības un apmācības nozarēs saskaņā ar dalībvalstu un ES saistībām attiecībā uz Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām īstenošanu;
- Komisija plāno palīdzēt stiprināt pētniecību, tostarp ar pamatprogrammas “**Apvārsnis Eiropa**” atbalstu, pētot **dzimumu nozīmi izglītības un apmācības politikā**, kā arī saikni starp dzimumu, izglītību un sociālajiem un ekonomiskajiem panākumiem;
- īpaši moduļi Skolotāju akadēmijās palīdzētu rast risinājumus, lai skolās efektīvi **veicinātu dzimumsensitīvu mācīšanu**;
- **jauna augstākās izglītības pārveides programma** veicinās dzimumu līdzsvaru akadēmiskajā karjerā un studiju izvēlē, kā arī dzimumu līdztiesības aspekta integrēšanu augstskolu mācību programmās. Darbībās saskaņā ar jauno programmu īpaša uzmanība tiks pievērsta sievietēm ar lēmumu pieņemšanu saistītos amatos augstākās izglītības iestādēs;
- Komisija ierosinās īpašus darba virzienus Eiropas Izglītības telpas veicinošajā satvarā, lai varētu izstrādāt **politikas norādes par dzimumu līdztiesību izglītībā un apmācībā**. Tās ietvers norādes par to, kā attīstīt dzimumsensitīvus izglītības procesus. Komisijas darbs ar pierādījumiem, pētījumiem un analīzēm, kas atbalsta Eiropas izglītības telpu, koncentrēsies uz dzimumu dimensiju.

⁴² Sal. ar Padomes 2012. gada Ieteikumu par neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanu (2012/C 398/01) un tā neseno novērtējumu, SWD(2020)121.

⁴³ Padomes Ieteikums (2008. gada 20. novembris) par brīvprātīgo jauniešu mobilitāti Eiropas Savienībā, OV C 319, 13.12.2008., 8. lpp.

2.3 *Zaļās un digitālās pārkārtošanās atbalstīšana izglītībā un apmācībā un ar izglītības un apmācības palīdzību*

Lai panāktu divējādu pārkārtošanos, Komisija iesaka izvirzīt par prioritāti darbības, lai palīdzētu cilvēkiem iegūt zināšanas, spējas, vērtības un attieksmi, kas vajadzīga, lai attīstītu un atbalstītu ilgtspējīgu un resursu ziņā efektīvu sabiedrību un ekonomiku, kā arī dzīvotu tajā. Lai atbalstītu izglītību un apmācību to galveno mērķu īstenošanā, var izmantot arī finansēšanas programmas, kas atbalsta zaļo un digitālo pārkārtošanos, piemēram, Atveseļošanas un noturības mehānismu un Taisnīgas pārkārtošanās fondu. Dalībvalstis tiek mudinātas rūpīgi apsvērt iespējas un nākt klajā ar piemērotiem priekšlikumiem. Tāpat praktiska digitālā pieredze izglītībā un apmācībā visiem palīdzēs cilvēkiem dot ieguldījumu un uzplaukt hipersavienotā sabiedrībā.

- Komisija līdz 2020. gada beigām izveidos **Klimata koalīcijas izglītības programmu**, lai kopā ar skolotājiem, skolēniem un studentiem mobilizētu speciālās zināšanas, nodrošinātu resursus tīklošanai un atbalstītu radošas pieejas. Sinerģijā ar Eiropas klimata pakto tā būs saikne starp augšupējām iniciatīvām un ES līmeņa rīcību, atbalstot solījumus un konkrētas darbības, lai mainītu ilgtspējas ieradumus visā ES.
- Lai palīdzētu integrēt zaļo pārkārtošanos un ilgtspējību skolu, augstskolu un arodskolu programmās, Komisija 2021. gadā ierosinās **Padomes ieteikumu par vidisko ilgtspēju sekmējošu izglītību**. Tas sniegs norādes skolām, augstākās izglītības iestādēm un skolotājiem par to, kā sadarboties un apmainīties ar pieredzi starp dalībvalstīm izglītībā par vides ilgtspēju. Komisija arī ierosinās **Eiropas kompetenču satvaru**, lai palīdzētu attīstīt un novērtēt zināšanas, prasmes un attieksmi pret klimata pārmaiņām un ilgtspējīgu attīstību, ko varētu saistīt ar Padomes ieteikumu.
- Komisija veicinās **izglītības nozare zaļināšanu**. Izglītības nozare veido vidēji 8 % no izglītības un apmācības izdevumiem ES valstīs. Tomēr lielākā daļa skolu un daudzu universitāšu ēku nav tā aprīkotas, lai varētu apmierināt pieprasījumu pēc jaunām kompetencēm un pedagoģijas, vai arī tās neatbilst mūsdienu energostandartiem, un pastāv ievērojams potenciāls uzlabot zaļās zonas skolu telpās, lai veicinātu mijiedarbību un mācīšanos. Komisija plāno sadarboties ar Eiropas Investīciju banku, tostarp izmantojot programmu “InvestEU”⁴⁴, lai dalībvalstis varētu izmantot visus pieejamos finansējuma avotus gan digitālās, gan fiziskās infrastruktūras attīstībai izglītības un apmācības vajadzībām, kā arī veidot spējas, kas vajadzīgas, lai gūtu labumu no tām.
- Iniciatīvas **“Pētnieki skolās”** mērķis ir iepazīstināt skolas ar zinātni, ļaujot jaunajiem pētniekiem, kurus atbalsta Marijas Sklodovskas-Kirī vārdā nosauktās darbības, sadarboties ar skolotājiem un skolēniem jautājumos par klimata pārmaiņām, ilgtspējīgu attīstību, digitalizāciju, veselību un citām tēmām, uz kurām attiecas Eiropas zaļais kurss.

⁴⁴ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido programmu *InvestEU*, COM(2018)439 final.

- Lai novērstu digitālo prasmju trūkumu⁴⁵ mūžizglītības perspektīvā un stiprinātu Eiropas izglītības un apmācības sistēmu digitālās spējas un noturību, Komisija saskaņā ar jauno **Digitalās izglītības rīcības plānu** šodien ierosina jaunu visaptverošu pieeju digitālajām mācībām un digitālajai izglītībai Eiropas līmenī. Tajā ir ietvertas vērienīgas darbības, kas vērstas uz divām stratēģiskām prioritātēm: veicināt Eiropas digitālās izglītības ekosistēmas attīstību un uzlabot digitālās kompetences un prasmes digitālajai pārveidei⁴⁶.
- Gaidāmā **programma “Digitālā Eiropa”** paredz finansējumu padziļinātām digitālajām prasmēm tādās jomās kā mākslīgais intelekts, kibernetika un augstas veiktspējas datošana, lai atbalstītu dalībvalstu vajadzību pēc digitālajiem ekspertiem.
- Sadarbībā ar **Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūtu (EIT)** un tā zināšanu un inovāciju kopienām (ZIK) un citām programmas “Apvārsnis Eiropa” daļām izvērst darbseminārus par digitālajām un uzņēmējdarbības prasmēm (40 000 izglītojamajiem) un organizēt īsas prakses shēmas studentēm digitālās un ar ES **STEM** saistītās jomās dažādās ekonomikas nozarēs.
- Atbilstoši priekšlikumiem turpmākās **“Erasmus” un Eiropas Solidaritātes korpusa programmas** būs zaļākas un digitālākas. Virtuālā un jauktā mobilitāte varētu papildināt fizisko mobilitāti. Zaļajiem un digitālajiem tematiem būtu jāpiešķir prioritāte sadarbības projektos, kuriem ir uz nākotni vērsts un stratēģisks raksturs. Programmas racionalizētu digitālo dimensiju mobilitātes un sadarbības darbībās un paredzētu atbalstīt klimata draudzīgus sadarbības līdzekļus un projektu īstenošanu. Papildu iniciatīvas, piemēram, stimuli mazoglekļa fiziskas mobilitātes ceļošanai, papildinātu pasākumus.

2.4 Kompetences un motivācijas kāpināšana pedagoga profesijā

Valstu politikas veidotāji un eksperti uzsvēra ES līmeņa sadarbības potenciālu, lai stiprinātu pedagoga profesiju. Pamatojoties uz to, Komisija uzsāks vairākas iniciatīvas, lai labāk atbalstītu skolotāju, pasniedzēju un skolu izglītības vadītāju kompetenču attīstību un karjeras iespējas, kā arī lai atbalstītu pedagoga profesijas pievilcību. Šīs iniciatīvas palīdzēs uzlabot profesionālās izaugsmes iespējas un individuālo kompetenču attīstīšanas atzīšanu, kas panākta dažādos kontekstos. Tās veicinās karjeras iespēju dažādošanu skolotājiem, pasniedzējiem un skolu vadītājiem un sekmēs personīgo, skolu un sistēmu attīstību. Turklāt tās uzlabos skolotāju mācību mobilitātes kvalitāti un skaitu un iekļaus mobilitāti kā viņu sākotnējās izglītības un tālākizglītības neatņemamu sastāvdaļu. Turklāt šīs iniciatīvas veicinās sadarbību starp skolotājiem, skolotāju izglītības sniedzējiem un uz pētniecību balstītu skolotāju izglītību. Visbeidzot, bet ne mazāk svarīgi ir tas, ka šīs iniciatīvas atbalstīs skolotāju sasaukšanas spējas

⁴⁵ Digitalizācija ir revolūcija attiecībā uz to, kā mēs dzīvojam, mācām, mācāmies, strādājam un sazināmies. Eiropas Izglītības telpā izglītībai un apmācībai jāklūst pilnībā digitālām, lai maksimāli izmantotu jaunās tehnoloģijas un mācīšanas un mācīšanās metodes. Tajā pašā laikā Eiropas izglītības sistēmām būs izšķiroša nozīme risku mazināšanā un jauno tehnoloģiju un mākslīgā intelekta radīto iespēju izmantošanā. 2019. gadā 56 % ES iedzīvotāju vecumā no 16 līdz 74 gadiem ziņoja, ka viņiem ir vismaz digitālās pamatprasmes, un gandrīz pusei iedzīvotāju trūkst prasmju, kas vajadzīgas lielākajā daļā mūsdienu darbvietu.

⁴⁶ Viens piemērs ir skolotājiem, skolēniem un vecākiem sniegtais atbalsts, izmantojot ES finansētu Eiropas mēroga [drošāka interneta centru](#) tīklu dalībvalstīs un ES portālu [betterinternetforkids.eu](#) ar izglītības resursiem, kas paredzēti nepilngadīgo aizsardzībai un iespēju sniegšanai tiešsaistē.

dalīties pieredzē un uzrunāt sabiedrību, lai viņu viedoklis tiktu labāk sadzirdēts. Lai sasniegtu šos mērķus:

- Komisija plāno jaunās “Erasmus” programmas ietvaros 2021. gadā uzsākt **“Erasmus” skolotāju akadēmiju** darbību, lai izveidotu skolotāju izglītības iestāžu un skolotāju asociāciju tīklus. Laika gaitā šīs akadēmijas izveidos prakses kopienas, jo īpaši attiecībā uz skolotāju sākotnējo izglītību un nepārtrauktu profesionālo kvalifikācijas celšanu, lai informētu valsts un Eiropas skolotāju izglītības politiku un atbalstītu inovāciju pedagogu praksē. Šie tīkli sniegs skolotājiem un audzēkņiem mācību iespējas par visiem svarīgiem pedagoģiskiem jautājumiem. Īpaši moduļi pievērsīsies tādiem jautājumiem kā iesaistīšanās dialogā ar sabiedrību, izglītība ilgtspējīgai attīstībai vai mācīšana daudzvalodu klasēs. “Erasmus” skolotāju akadēmijas izmantos priekšrocības, ko sniedz strukturālas partnerības un kopīgas programmas starp iestādēm un citiem pedagogu izglītības sniedzējiem un asociācijām ar pārrobežu apmācību un mācīšanos kā regulāru iezīmi. Līdz 2025. gadam būtu jāizveido 25 “Erasmus” skolotāju akadēmijas;
- Komisija izstrādās **Eiropas norādes valsts karjeras satvara izstrādei 2021.–2022. gadā**, tādējādi atbalstot skolu pedagogu karjeras attīstību. To īstenos, valstīm savstarpēji mācoties, kad tās pielāgos un īstenos jēdzienu par saskaņotu Satvaru karjerām skolu izglītības jomā⁴⁷;
- strādājot pie nākotnes mobilitātes satvara un saskaņā ar “Erasmus” skolotāju akadēmijām, Komisija kopā ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām strādās pie **politikas satvara, lai palielinātu skolotāju mācību mobilitātes skaitu un kvalitāti** Eiropā, balstoties uz viņu faktiskajām mobilitātes vajadzībām;
- līdz 2021. gadam Komisija izveidos **Eiropas Inovācijas mācīšanas balvu**, lai atzinīgi novērtētu to skolotāju (un viņu skolu) darbu, kuri sniedz izcilu ieguldījumu šajā profesijā. Šīs iniciatīvas pamatā būs labā prakse, piemēram, Eiropas atzinības zīme valodu apguvē, Jana Amosa Komenska balva, kā arī e-mērķsadarbības valsts un Eiropas balvas.

2.5 Eiropas augstākās izglītības iestāžu stiprināšana

Eiropā augstākās izglītības iestādes ir gan Eiropas Izglītības telpas, gan Eiropas Pētniecības telpas centrā, un ir īpaši piemērotas, lai tās savienotu. Lai nodrošinātu starp tām pilnīgu sinerģiju, Komisija ir apņēmusies atbalstīt dalībvalstis un augstākās izglītības iestādes tādas **politikas satvara izveidē, kas nodrošinātu netraucētu un vērienīgu starptautisku sadarbību starp augstākās izglītības iestādēm** Eiropā. Tas balstīsies uz pieredzi, kas gūta Eiropas universitāšu aliansēs, kuras izvēlētas saskaņā ar programmu “Erasmus+” un atbalstītas arī saskaņā ar programmu “Apvārsnis 2020”.

Mērķis ir stimulēt vairāk nekā 5000 augstākās izglītības iestāžu visā Eiropā pielāgoties apstākļiem pēc Covid-19 krīzes un apmācīt nākamās paaudzes kopīgi radīt zināšanas pāri

⁴⁷ Kā izstrādāts saskaņā ar ET 2020 – “Skolotāju un skolu vadošo darbinieku karjeras satvaru” – Eiropas Komisija (2020) “Atbalsts skolotāju un skolu vadītāju karjerai: rīcībpolitikas ceļvedis”. Pieejams <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6e4c89eb-7a0b-11ea-b75f-01aa75ed71a1/language-en>.

robežām, disciplinām un kultūrām noturīgai, iekļaujošai un ilgtspējīgai sabiedrībai. Komisija sadarbosies ar augstākās izglītības nozari un dalībvalstīm, lai kopīgi radītu stimulus paātrinātai Eiropas augstākās izglītības iestāžu pārveidei atvērtā un iekļaujošā veidā.

Šāda pārveide koncentrēsies uz **savienojamību** ne tikai starp augstākās izglītības iestādēm, bet arī ar to apkārtējām ekosistēmām un sabiedrību, lai tiktu aptverti visi četri universitāšu uzdevumi: izglītība un pētniecība, kas veicina inovāciju un sniedz pakalpojumus sabiedrībai. **Iekļaušana** arī būs svarīgs mērķis, lai nodrošinātu pieejamas augstākās izglītības iestādes, kas atvērtas dažādām studentu un pētnieku struktūrām un piedāvā vairāk mūžizglītības iespēju. Treškārt, pārveide pievērsīsies **digitālajai un zaļajai gatavībai un noturībai**, lai atbalstītu universitāšu centienus veidot, stiprināt un uzlabot digitālās un zaļās spējas un digitālos rīkus. Saskaņā ar Digitālās izglītības rīcības plānu tas stiprinās studentu, personāla un pētnieku digitālās prasmes un kompetences. Tā kā augstākajai izglītībai ir būtiska nozīme Eiropas zaļā kursa un ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā, pārveide atbalstīs ilgtspējīgas attīstības mācību un apmācības integrāciju un iekļaušanu visās disciplīnās un visos līmeņos, izmantojot starpdisciplināru un uz problēmām balstītu pieeju, kuras būtisks elements būs **inovācija**. Līdztekus inovācijai, kas saistīta ar pētniecību, vienlīdz svarīgi ir nodrošināt inovāciju uz studentiem vērstas mācīšanās un mācīšanas jomā, kā arī elastīgākas un modulārākas mācīšanās un karjeras iespējas. Programmas “Digitālā Eiropa” darbības atbalstīs sadarbību starp akadēmiskajām aprindām, pētniecību un uzņēmumiem konkrētās digitālajās jomās, lai stiprinātu šīs ekosistēmas nolūkā piesaistīt, apmācīt un pārkvalificēt talantīgus cilvēkus.

Šajā nolūkā Komisija šogad sāks tiešsaistes sabiedrisko apspriešanu, ko papildinās mērķorientēti apspriešanas pasākumi. Tādējādi līdz 2021. gada beigām tiks uzsākta **augstākās izglītības pārveides programmas** līdzizstrāde.

Minēto pārveides programmu atbalstīs šādas konkrētas iniciatīvas:

- Komisijas mērķis ir iesaistīties programmas “Erasmus” **Eiropas universitāšu iniciatīvas pilnīgā izvēršanā** sinerģijā ar programmu “Apvārsnis Eiropa”, programmu “Digitālā Eiropa” un citiem ES instrumentiem. Pamatojoties uz 2019. un 2020. gada Eiropas universitāšu alianses pieredzi, Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm un augstākās izglītības nozari nolūkā optimizēt Eiropas universitāšu redzējumu un **novērst konkrētus šķēršļus**, lai augstākās izglītības nozare varētu sasniegt savus vērienīgos mērķus;
- ar ES *STEM* koalīcijas⁴⁸ atbalstu Komisija palīdzēs veicināt jaunu augstākās izglītības mācību programmu izstrādi inženierzinātņu un IKT jomā, pamatojoties uz *STEAM*⁴⁹ pieeju. Saskaņā ar darbībām, kas izziņotas Eiropas Prasmju programmā, tā pētīs veidus un līdzekļus, kā padarīt *STEM* jomas pievilcīgākas sievietēm. Tas palīdzēs palielināt gan studentu un akadēmiskā personāla dzimumu līdzsvaru, gan prasmju un kompetenču kopumu šajā ļoti nepieciešamajā jomā;

⁴⁸ ES *STEM* koalīcija ir ES mēroga tīkls, ko atbalsta programma “Erasmus” un kas strādā, lai Eiropā uzlabotu *STEM* (zinātne, tehnoloģija, inženierzinātnes, matemātika) izglītību.

⁴⁹ Skatīt Komisijas dienestu darba dokumentu.

- šajā sakarā Komisija kopā ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām arī izskatīs iespēju izstrādāt **Eiropas akadēmisko grādu**, kas varētu nodrošināt satvaru, lai atvieglotu universitāšu alianšu, piemēram, Eiropas universitāšu, kopīgu grādu iegūšanu. Šāds Eiropas akadēmiskais grāds ir fundamentāls elements, kas ļauj studentiem pēc pedagoģiskas, nopietnas orientācijas visos līmeņos un visās disciplīnās izvēlēties, ko, kur un kad studēt izglītības iestādēs, kas ir starptautiskas universitāšu alianses biedres;
- augstākās izglītības iestādēm būtu jāveicina efektīvāka kopīgo modulāro programmu īstenošana. Papildus formālajām prasībām attiecībā uz izsniegtajiem diplomiem tas attiecas arī uz akreditāciju un kvalitātes nodrošināšanu. Savukārt Komisija kopā ar Nacionālajiem akadēmiskās atzīšanas informācijas centriem, augstākās izglītības iestādēm, kvalitātes nodrošināšanas aģentūrām un citām galvenajām ieinteresētajām personām pastiprinās nepieciešamo pārredzamības rīku īstenošanu. Šis darbs balstīsies uz veiksmīgiem “Erasmus+” projektiem, piemēram, ārējo kvalitātes nodrošināšanas ziņojumu datubāzi, digitālā diploma pielikuma izmantošanu un popularizēšanu, tiešsaistes kursu katalogu un studiju programmu datubāzu izveidi un jaunu tehnoloģiju, piemēram, blokķēdes, izstrādi, lai palīdzētu ieviest automatisku atzīšanu tālākizglītībai. Patiesa Eiropas atzīšanas un kvalitātes nodrošināšanas sistēma nodrošinās, ka ārējā kvalitātes nodrošināšana garantē augstākās izglītības iestāžu autonomiju un vienlaikus saglabā sabiedrības uzticēšanos automatiskai atzīšanai attiecībā uz tālākizglītību dalībvalstīs un starp tām. Šajā nolūkā Komisija sadarbībā ar dalībvalstīm un augstākās izglītības nozari⁵⁰ **pārskatīs Padomes un Parlamenta ieteikumu par kvalitātes nodrošināšanu**⁵¹;
- ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm un augstākās izglītības nozari Komisija izpētīs, vai ir nepieciešami un iespējami **juridiski statūti universitāšu aliansēm**, piemēram, Eiropas universitātēm. Pamatotos gadījumos, sākot no 2023. gada, var tikt veikti pasākumi, lai veicinātu šādu padziļinātu un ilgtspējīgu sadarbību starp izglītības iestādēm no dažādām dalībvalstīm. Iespējamā rīcība var ietvert risinājumus pārrobežu sadarbībai, kas saistīta ar finansēšanu, akreditāciju, kvalitātes nodrošināšanu, studentu un darba attiecībām un infrastruktūras pārvaldību. Tiks rūpīgi pārbaudīta spēkā esošo valstu un Eiropas statūtu, piemēram, Eiropas teritoriālās sadarbības grupu, iespējamā izmantošana, lai pārliecinātos, vai tie ar pielāgojumiem varētu atbilst mērķim, vai arī būtu vajadzīgi citi risinājumi;
- **Eiropas studentu kartes iniciatīva**, kas Eiropadomes 2017. gada 14. decembra secinājumos noteikta kā viena no galvenajām darbībām, lai turpinātu “*veicināt studentu mobilitāti un dalību izglītības un kultūras pasākumos*”, ir svarīgs solis, lai sasniegtu Eiropas Izglītības telpas mērķus un pēc iespējas atvieglotu studentu mobilitāti visā Eiropā. Izmantojot divus galvenos komponentus, proti, “Erasmus+” mobilo lietotni un studentu mobilitātes pārvaldības digitalizāciju, šī iniciatīva ievieš radikālas pārmaiņas, lai vienkāršotu to, kā universitātes pārvalda studentu mobilitāti. Izveidojot digitālu vienas pieturas aģentūru ar “**Erasmus+**” **mobīlās lietotnes**

⁵⁰ Kvalifikāciju ietvarstruktūras, kredītpunktu sistēmas, kvalitātes nodrošināšanas instrumenti, kas audzēkņu prasmes, kompetences un kvalifikācijas padara saprotamas un salīdzināmas.

⁵¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Ieteikums (2006. gada 15. februāris) par turpmāko Eiropas sadarbību augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanā, OVL 64. 4.3.2006., 6. lpp.

starpniecību, studentiem būs viegli un droši pieejama visa informācija un pakalpojumi, kas viņiem vajadzīgi pirms mobilitātes ārvalstīs, tās laikā un pēc tās⁵². Viņi varēs pieteikties mobilitātei, izvēlēties kursus, saņemt automātisku ārvalstīs iegūto kredītpunktu atzīšanu, ātrāk piekļūt tādiem pakalpojumiem kā bibliotēka, transports, izmitināšana un viegli piekļūt informācijai par pasākumiem un darbībām, ko organizē vietējā studentu apvienība vai Eiropas studentu organizāciju vietējās nodaļas. Sniedzot ieguldījumu Eiropas studenta kartes iniciatīvas⁵³ mērķu sasniegšanā, **ES studentu e-kartes** platforma nodrošinās satvaru uzticamai identifikācijas datu pārrobežu apmaiņai saskaņā ar *eIDAS* regulu par elektronisko identifikāciju un uzticamības pakalpojumiem;

—

iniciatīvas mērķis ir padarīt mobilitātes pārvaldību vieglāku, efektīvāku un videi nekaitīgāku augstākās izglītības iestādēm. Tā digitalizēs visus administratīvos posmus un savienos dažādās universitāšu savietojamās IT sistēmas visās programmas “Erasmus+” valstīs, galu galā panākot elektronisku “Erasmus+” mobilitāti un pilnībā ievērojot Vispārīgo datu aizsardzības regulu. Šī iniciatīva arī veicina spēcīgu Eiropas studentu identitāti, ļaujot universitātēm esošajām studentu kartēm pievienot “Eiropas studenta” hologrammu un unikālu kartes numuru, lai to mobilie studenti, atrodoties ārzemēs, varētu piekļūt studentu pakalpojumiem un atlaidēm. Ar programmas “Erasmus”, programmas “Digitālā Eiropa” un Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta programmu atbalstu Komisija sāks pakāpeniski ieviest šos pakalpojumus, sākot ar “Erasmus” studentiem 2021. gadā, lai līdz 2025. gadam no tiem gūtu labumu visi mobilie studenti Eiropā;

- saskaņā ar Padomes Ieteikumu par to, kā sekmēt augstākās izglītības un vidējās izglītības un mācību kvalifikāciju un ārvalstīs pavadītu mācību periodu rezultātu **automātisku savstarpēju atzīšanu**⁵⁴, vienā dalībvalstī piešķirtai kvalifikācijai vajadzētu būt derīgai jebkurā citā dalībvalstī, lai piekļūtu turpmākiem mācību pasākumiem. Šajā nolūkā Komisija turpinās sniegt atbalstu dalībvalstīm, lai ieviestu nosacījumus, kas **līdz 2025. gadam padarīs iespējamu automātisku savstarpēju atzīšanu**. Tas ietver arī ciešu sadarbību ar nacionālajiem akadēmiskās atzīšanas informācijas centriem (*NARIC*), ko atbalsta programma “Erasmus+”. Programma “Erasmus+” ir finansējusi *NARIC* tīkla tehniskā atbalsta grupas izveidi, kas veicinās automātiskās atzīšanas īstenošanu. Tā sniegs palīdzību atzīšanas tīklam ar spēju veidošanu, apmācību un paraugprakses apmaiņu automātiskās atzīšanas jomā. Pamatojoties uz dalībvalstu ieguldījumu, Komisija 2022. gadā ziņos par progresu Padomes ieteikuma īstenošanā;

⁵² 2018. gadā uzsāktā veiksmīgā izmēģinājuma posma rezultātā digitālās mobilitātes pārvaldības testēšanā pašlaik ir iesaistītas vairāk nekā 2000 augstākās izglītības iestāžu; “Erasmus+” mobilā lietotne ir lejupielādēta un instalēta vairāk nekā 85 000 reiz; un kopā ar Eiropas studentu hologrammu ir izdoti aptuveni 2,3 miljoni Eiropas studentu karšu.

⁵³ Komisijas paziņojums "Eiropas identitātes stiprināšana ar izglītību un kultūru — Eiropas Komisijas ieguldījums vadītāju sanāksmē Gēteborgā", COM(2017) 673 *final*.

⁵⁴ Padomes Ieteikums (2018. gada 26. novembris) par to, kā sekmēt augstākās izglītības un vidējās izglītības un mācību kvalifikāciju un ārvalstīs pavadītu mācību periodu rezultātu automātisku savstarpēju atzīšanu, OV C 444, 10.12.2018., 1.lpp.

- saskaņā ar Prasmju programmu Komisija atbalstīs dalībvalstis un augstākās izglītības iestādes, izmantojot **Europass** pieejamos Eiropas standarta rīkus, lai izsniegtu autentiskus digitālos apliecinājumus, tostarp digitālos diplomus un mikroapliecinājumus. Digitālie apliecinājumi, kas izdoti, izmantojot kopīgus Eiropas rīkus, var atvieglot atzīšanu, padarīt uzņemšanas un darbā pieņemšanas procesus efektīvākus un samazināt krāpšanu;
- lai nodrošinātu, ka studentu iegūtās zināšanas, prasmes un kompetences mūsdienu un nākotnes darba pasaulē ir kvalitatīvas un būtiskas, liela nozīme ir absolventu atsauksmēm pēc izglītības pabeigšanas. Apsekojumos gūtās atsauksmes ir noderīgas ne tikai universitātēm, kas var pielāgot savas mācību programmas un mācīšanu, bet arī politikas veidotājiem, kuru mērķis ir uzlabot absolventu nodarbināmību, novērst prasmju trūkumu un prasmju neatbilstību un veicināt sociālo iekļaušanu un mobilitāti, kā arī atbalstīt augstākās izglītības iestādes to mācību programmu izstrādē. Tā ir **Eiropas absolventu gaitu apzināšanas iniciatīvas** būtība, kas izklāstīta *Padomes 2017. gada Ieteikumā par absolventu gaitu apzināšanu*⁵⁵. Iniciatīvas rezultātā daudzas valstis ir izveidojušas vai uzlabojušas mehānismus absolventu studiju un nodarbinātības rezultātu uzraudzībai. Komisija 2022. gadā izvērtēs progresu, kas panākts ieteikuma īstenošanā, cerot, ka līdz 2024. gada beigām tas tiks īstenots 80 % apmērā. Lai uzlabotu Eiropas dimensiju, dalībvalstis ir sadarbojušās, lai nodrošinātu datu salīdzināmību, un daudzas no tām aptaujās absolventus ar kopīgi saskaņotu jautājumu kopumu, lai varētu salīdzināt rezultātus. Komisija plāno līdz 2025. gadam panākt absolventu gaitu apzināšanas īstenošanu visā Eiropā. Šī iniciatīva varētu ne tikai palīdzēt universitātēm, bet arī sniegt informāciju ES politikas izstrādē, lai atbalstītu augstākās izglītības iestādes zaļās pārkārtošanās vajadzībām nepieciešamo prasmju attīstīšanā;
- pamatprogrammai “Apvārsnis Eiropa” un Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūtam būs būtiska nozīme, atbalstot Eiropas universitāšu alianšu pētniecības un inovācijas dimensiju un veidojot zināšanu ekosistēmas. Turklāt datu ietilpīgā analītika un mašīnmācīšanās būtu jāizmanto lēmumu pieņemšanas un mācīšanās atbalstīšanā Eiropas Izglītības telpā, vienlaikus ievērojot datu aizsardzības un privātuma standartus. Sinerģijā ar Eiropas Pētniecības telpu un ar Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūta atbalstu Komisija uzsāks iniciatīvas, lai palielinātu izglītības un apmācības ieguldījumu Eiropas inovācijas spējās.

2.6 Izglītība kā daļa no spēcīgākas Eiropas pasaulē

Eiropas Izglītības telpa var veicināt Eiropas Savienības ģeopolitisko mērķu sasniegšanu, stiprinot tās saiknes ar pārējo pasauli. Lai atbalstītu izglītības sistēmas partnervalstīs, vajadzētu būt nozīmīgākai starptautiskajai sadarbībai.

Lai stiprinātu izglītības nozīmi ES ārpolitikā, arī ņemot vērā Covid-19 pandēmiju, varētu paredzēt šādus pasākumus.

⁵⁵ Padomes Ieteikums (2017. gada 20. novembris) par absolventu gaitu apzināšanu, OV C 423, 9.12.2017., 1. lpp.

- Rīcība ES līmenī būtu jāvirza uz to, lai izveidotu **Eiropas komandas pieeju**, veicinot ciešāku sadarbību ar ES dalībvalstīm attiecībā uz izglītības un apmācības iestāžu ārējo darbību dažādās pasaules daļās, tādējādi **stiprinot ES pozīciju kā pasaules līmeņa partneri izglītības jomā**⁵⁶. Tas tiktu īstenots attiecībā uz ES kompetencēm un lēmumu pieņemšanas procedūrām, tostarp ES līgumos noteiktajiem balsošanas noteikumiem. ES pati par sevi ir salīdzinoši maza dalībniece, bet ES un tās dalībvalstis veido vairāk nekā pusi no visas starptautiskās sadarbības izglītības jomā, tostarp pamatzglītības, vidējās izglītības, profesionālās izglītības un apmācības un augstākās izglītības jomā. Tāpēc izglītībai un apmācībai ir būtiska loma kā Eiropas komandas sapulcētājam. Tas ietver Eiropas starptautiskās sadarbības pasākumu izglītības jomā, tostarp programmas “Erasmus+” un ES ieguldījuma globālās izglītības iniciatīvās, ciešāku saskaņošanu ar ES prioritātēm divpusējā, reģionālā un globālā līmenī. ES arī turpinās palīdzēt humānās krīzes skartiem bērniem piekļūt drošai, kvalitatīvai un akreditētai pamatzglītībai un vidējai izglītībai, izmantojot izglītību ārkārtas projektos. ES veicinās vienlīdzību attiecībā uz piekļuvi kvalitatīvai izglītībai visos līmeņos, saglabājot finansējumu izglītībai ārkārtas situācijās 10 % apmērā no humānās palīdzības budžeta. Šāda pieeja var radīt spēcīgāku sinerģiju starp izglītību un pārējo ES partnerības programmu.
- Papildus fiziskajai mobilitātei ES būtu jāatbalsta izglītības sniedzēju, jo īpaši augstākās izglītības un profesionālās apmācības iestāžu, digitālais ceļš uz internacionalizāciju, palielinot personāla, skolotāju un studentu digitālās iespējas, tostarp izmantojot tiešsaistes kursus un jaukta tipa mācīšanās modeļus.
- ES būtu arī jāstiprina sadarbība ar **stratēģiskajiem globālajiem partneriem** (piemēram, Ķīnu, Japānu, ASV), vienlaikus labāk aizsargājot Savienības intereses, zinātību un vērtības un veicinot savstarpīgumu un vienlīdzīgus konkurences apstākļus.
- **Programmas “Erasmus” paplašināta starptautiskā dimensija** varētu būt nozīmīgs instruments, kas veicinātu Eiropas Izglītības telpas globālo dimensiju. Programma “Erasmus” būtu arvien mērķtiecīgāk jāizmanto, lai piesaistītu talantus ES augstākās izglītības iestādēm un izmantotu absolventu tīklus stratēģiskai sadarbībai ar jaunajiem un nākotnes līderiem partnervalstīs. Liels uzsvars būtu jāliek uz sadarbību ar kaimiņreģionu valstīm un jo īpaši ar Āfriku, atbalstot ES visaptverošās Āfrikas stratēģijas īstenošanu, kas veicina reģiona ekonomikas atveseļošanos, atbalstot notiekošo izglītības, apmācības un pētniecības sistēmu reformu procesu.
- Lai stiprinātu starptautiskās partnerības un nodrošinātu, ka Eiropas augstākā izglītība kļūst arvien pievilcīgāka, Komisija vēl vairāk atvērs pasaules mēroga darbības, piemēram, **“Erasmus Mundus” kopīgais maģistra grāds**. Tam būtu jāpalīdz vēl vairāk veicināt Eiropas universitāšu internacionalizāciju un globālo konkurētspēju.

Starptautiskie atskaides punkti ietvers **lielāku līdzdalību savstarpējas mācīšanās un sadarbības pasākumos**. Papildus to Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas valstu pastāvīgai dalībai, kas ir Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalstis⁵⁷, Eiropas Izglītības telpā un programmā

⁵⁶ Kopīgais paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Paziņojums par ES globālo reakciju uz Covid-19”, JOIN(2020) 11 final.

⁵⁷ Islande, Lihtenšteina un Norvēģija ir pilnībā asociētas (*programmas valstu statuss*) programmā “Erasmus+” (2014-2020).

“Erasmus”⁵⁸ saskaņā ar piemērojamiem nosacījumiem un procedūrām būtu pilnībā jāiesaista arī Rietumbalkāni.

3 VEICINOŠAIS SATVARS EIROPAS IZGLĪTĪBAS TELPAS IZVEIDEI LĪDZ 2025. GADAM

Lai Eiropas Izglītības telpa līdz 2025. gadam kļūtu par realitāti, tiks izveidots **veicinošais satvars**.

3.1 *Eiropas Izglītības telpu veicinošā satvara uzdevumi*

Veicinošais satvars palīdzēs izveidot Eiropas Izglītības telpu, sniedzot šādu ieguldījumu.

- Pirmkārt, tas ļaus dalībvalstīm, ES un plašākai izglītības un apmācības kopienai īstenot iniciatīvas, kas ierosinātas šajā paziņojumā, lai izveidotu Eiropas Izglītības telpu. Pamatojoties uz pastiprinātām Padomes norādēm, tas veicinās elastīgas sadarbības metodes un stiprinās sinerģiju ar citām iniciatīvām izglītības un apmācības jomā, tostarp ar Eiropas Pētniecības telpu un Kopenhāgenas un Boloņas procesiem. Papildus Eiropas izglītības samitiem un iesaistes darbībām saskaņā ar Eiropas Izglītības telpu un Digitālās izglītības rīcības plānu, piemēram, Klimata koalīcijas izglītības programmu vai Digitālās izglītības hakatonu, Komisija atbalstīs regulārus informēšanas pasākumus un kampaņas, lai veicinātu ieinteresēto personu iesaistīšanos vietējā un reģionālā līmenī.
- Otrkārt, veicinošais satvars **noteiks mērķus un rādītājus, lai virzītu un uzraudzītu progresu virzībā uz Eiropas Izglītības telpu**. Papildus progresu uzraudzībai attiecībā uz pašreizējiem mērķiem kopā ar visām ieinteresētajām personām ir jāizstrādā jauna pieeja rādītājiem un mērķiem Eiropas Izglītības telpā tās sešās dimensijās. Komisija turpinās sadarboties ar dalībvalstīm un plašāku izglītības un apmācības kopienai, lai apkopotu salīdzināmus pierādījumus un izstrādātu rādītājus ar mērķi veicināt uz pierādījumiem balstītas politikas veidošanu Eiropas Izglītības telpas izveidē.
- Treškārt, veicinošais satvars sekmēs izglītības un apmācības integrāciju **Eiropas pusgadā**, lai stiprinātu dalībvalstu spējas atgūties pēc Covid-19 krīzes. Eiropas pusgads noteiks plašāku kontekstu, kurā līdztekus citiem sociālajiem un ekonomikas politikas virzieniem tiks pārskatīts progress virzībā uz Eiropas Izglītības telpas izveidi. Tas arī apkopos pierādījumus un analīzi par to, kā izglītība un apmācība mijiedarbojas ar citām politikas jomām, lai palīdzētu sniegt informāciju, kas vajadzīga konkrētām valstīm adresētajiem ieteikumiem. Sadarbībā ar Padomi Komisija izpētīs jaunas iespējas dalībvalstu brīvprātīgam ieguldījumam Eiropas pusgadā, piemēram, izmantojot brīvprātīgu salīdzinošo izvērtēšanu. Veicinošais satvars būs svarīgs, lai virzītu finansēšanas atbalstu, izmantojot Eiropas strukturālos un investīciju fondus un Komisijas tehniskā atbalsta instrumentu (agrākās strukturālo reformu atbalsta programmas). Ievērojamais finansējums, kas pieejams no Atveseļošanas un noturības mehānisma, papildus sniegs būtisku atbalstu izglītības reformām un ieguldījumiem izglītībā, no infrastruktūras un būvniecības līdz apmācībai, digitālajām ierīcēm vai

⁵⁸ Ziemeļmaķedonija un Serbija jau ir pilnībā asociētas (*programmas valstu statuss*) programmā “Erasmus+” (2014-2020).

finansējumam atvērtiem izglītības resursiem. Ikgadējā ilgtspējīgas izaugsmes stratēģijā 2021. gadam ir uzsvērtā vajadzība pēc bezprecedenta ieguldījumiem kvalifikācijas celšanā un pārkvalifikācijā un vajadzība padarīt to par vienu no septiņiem pamatieguldījumiem.

- Ceturtkārt, veicinošais satvars veidos **pamatu pilnvērtīgas pārvaldības ietvarstruktūras izveidei Eiropas Izglītības telpā līdz 2025. gadam**, vienlaikus pilnībā respektējot dalībvalstu atbildību par mācību saturu un izglītības sistēmu organizāciju. Šai jaunajai pārvaldības ietvarstruktūrai būs nepieciešama augsta līmeņa politiska vadība, lai pieņemtu lēmumus sarežģītā ekosistēmā. Lai tas notiktu, jaunajai pārvaldības ietvarstruktūrai būtu jāstiprina ES stratēģiskie mērķi un jāpalīdz veidot saikni ar globālām iniciatīvām, tostarp tām, kas ir ANO vai ESAO kontekstā. Tam būtu jāpalielina ministriju un ekspertu lietderība un efektivitāte attiecībā uz to iesaisti ES līmenī. Visbeidzot, tam būtu jāpalīdz veicināt efektīvus risinājumus un politikas reformas uz vietas. Saistībā ar to Komisija palīdzēs intensificēt ieguldījumu darbu Eiropas Izglītības telpas ietvaros. Tas ietvers debašu veicināšanu augsta līmeņa politiskajos forumos, piemēram, kopīgu apmaiņu starp ES finanšu ministriem un ES izglītības ministriem, kā arī ar citām iestādēm, piemēram, Eiropas Investīciju banku un Eiropas Parlamentu. Tehniskā līmenī šo procesu atbalstīs ekspertu grupa par kvalitatīviem ieguldījumiem izglītībā un apmācībā, palīdzot arī turpmāk koncentrēties uz valsts un reģionālajiem ieguldījumiem. Komisija arī sniegs īpašu atbalstu vietējām, reģionālajām un valsts iestādēm, lai veicinātu savstarpēju mācīšanos, analīzi un labas prakses apmaiņu par ieguldījumiem izglītības nozarē.

3.2 Veicinošā satvara apraksts

Laikposmā līdz 2025. gadam Komisija ierosina **Eiropas Izglītības telpu veicinošajā satvarā saglabāt visus izmēģinātos un pārbaudītos ET 2020 savstarpējās mācīšanās mehānismus**, piemēram, darba grupas, ģenerāldirektoru mācības, instrumentus priekš mācīšanās no līdzbiedriem, jo īpaši ar programmas “Erasmus” finansējumu. Būtu jāiesaista arī citas attiecīgas pārvaldības struktūras, piemēram, Arod mācību padomdevēja komiteja.

Lai apmierinātu arvien sarežģītākās un strauji mainīgās digitālās sabiedrības un ekonomikas prasības, Eiropas Izglītības telpu veicinošais satvars sekmēs līdzdalību un mijiedarbību plašākā izglītības ekosistēmā, veicinot labu līdzsvaru starp tiešsaistes un klātienes sanāksmēm.

Šī veicinošā satvara galvenās iezīmes.

- Padome tiek aicināta organizēt regulāras kopīgas diskusijas starp Izglītības, jaunatnes, kultūras un sporta padomi un citiem Padomes sastāviem, lai palīdzētu pieņemt visas valdības pieeju izglītībai un apmācībai un lai stiprinātu izglītības un apmācības ieguldījumu ES politiskajās prioritātēs⁵⁹, vienlaikus atbalstot darbu izglītības jomā Eiropas pusgada ietvaros.

⁵⁹ Tostarp konference par Eiropas nākotni, Eiropas zaļais kurss, Eiropas sociālo tiesību pīlārs un ANO ilgtspējīgas attīstības mērķi.

- Eiropas Izglītības telpas koordinācijas padomei jāizvērtē un jānodrošina visu šo iniciatīvu virzība uz Eiropas Izglītības telpas izveidi. Tās sastāvs un darba metodes kopā ar dalībvalstīm būtu jānosaka līdz 2021. gada jūnija beigām.
- Pastiprināts strukturēts darbs starp Komisiju, dalībvalstīm un ieinteresētajām personām, lai kopīgi veidotu politiku un finansēšanas darbības, tostarp izmantojot augšupējas iniciatīvas un spēcīgāku ES līdzekļu izmantošanu.
- Pastāvīga Eiropas Izglītības telpas platforma kā publisks portāls tās darbībām un pakalpojumiem. Platforma nodrošinās pārredzamību un piekļuvi informācijai un nodrošinās viegli pieejamu telpu ar informāciju par veicinošā satvara darbībām un rezultātiem. Platforma ietvers arī interaktīvu platformu, kas atbalstīs dalībvalstu un ieinteresēto personu sadarbību un apmaiņu.

3.3 *Progresu izsekošana*

Pierādījumi liecina, ka ES mērķi veicina izglītības jautājumu iekļaušanu valsts darba kārtībā un sekmē progresu uzraudzību. Tie ir galvenie Eiropas pusgada atsaucē punkti, kas virza ES finansējumu. Lai turpinātu sekot līdzi progresam izglītības un apmācības jomā, Komisija ierosina **līdz 2030. gadam sasniegt mērķu kopumu, kas atbilst IAM grafikam**. Laika grafiks dod dalībvalstīm laiku, kas vajadzīgs, lai ieviestu un īstenotu vajadzīgās politikas reformas un ieguldījumus un lai to ietekme kļūtu redzama.

Šo mērķu pamatā vajadzētu būt starptautiski salīdzināmiem datiem, kuri balstīti uz atsevišķu valstu agregātiem un ES vidējo svērto rādītāju. Tos uzrauga sadalījumā pēc dzimumiem. Komisija aicina Padomi noteikt saistības attiecībā uz ES kopumā, lai līdz 2030. gadam sasniegtu šādus mērķus⁶⁰:

- to 15 gadus veco jauniešu īpatsvaram, kuriem ir sliktas sekmes lasīšanā, matemātikā un zinātnē, būtu jābūt mazākam par 15 %;
- to astotklasnieku īpatsvaram, kuriem ir sliktas sekmes datorprātības un informācijprātības jomā, būtu jābūt mazākam par 15 %;
- vismaz 98 % bērnu vecumā no 3 gadiem līdz obligātajam sākumskolas vecumam vajadzētu piedalīties agrīnajā pirmsskolas izglītībā;
- to cilvēku īpatsvaram vecumā no 20 līdz 24 gadiem, kuriem ir vismaz vidējā izglītība, vajadzētu būt 90 %;
- to 30–34 gadus vecu personu īpatsvaram, kurām ir terciārā izglītība, būtu jābūt vismaz 50 %.

Turklāt, kā izklāstīts Prasmju programmā, līdz 2025. gadam 50 % pieaugušo ES iedzīvotāju būtu jāpiedalās mācībās katru gadu.

Ierosinātie Eiropas Izglītības telpas mērķi un pieaugušo izglītības, profesionālās izglītības un apmācības un nodarbināmības mērķi, kas izklāstīti Prasmju programmā un priekšlikumā Padomes Ieteikumam par profesionālo izglītību un apmācību, cits citu papildina un pastiprina,

⁶⁰ Komisijas dienestu darba dokumentā ir izklāstīti šo mērķu datu avoti.

vienlaikus aptverot visu izglītības un apmācības spektru. Komisija regulāri pārskatīs progresu šo mērķu sasniegšanā un vajadzības gadījumā ierosinās to paplašināšanu un pārskatīšanu 2030. gadam.

Komisija katru gadu publicēs Eiropas Izglītības un apmācības pārskatu, lai pārskatītu situāciju saistībā ar Eiropas Izglītības telpas izveidi visās izglītības un apmācības nozarēs. Pārskats ietvers valstu profilus, progresu ES mērķu sasniegšanā, ņemot vērā ES un valstu mērķus un piedāvājot orientieri politikas reformām. Tajā konsekventi analizēs datus pēc dzimuma, sociālekonomiskā statusa, īpašām izglītības vajadzībām un minoritāšu vai migrantu izcelsmes.

Eiropas Izglītības telpas mērķi būtu jāpapildina ar virkni analītisku un savstarpējas mācīšanās instrumentu, ar kuriem novērtēs progresu, izmantojot starptautiski salīdzināmus un regulāri apkopotus datus. Izglītības un apmācības uzraudzība ES ietvers arī citus kvantitatīvus un kvalitatīvus rādītājus, kā arī pētījumus un pētījumu rezultātus. Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm, ekspertiem, ieinteresētajām personām un starptautiskajiem partneriem, lai izstrādātu rādītājus jomās, uz kurām neattiecas pašreizējie starptautiskie datu apkopojumi, bet kuras ir izvirzītas par Eiropas Izglītības telpas prioritāriem mērķiem.

Lai izvērtētu progresu virzībā uz Eiropas Izglītības telpas izveidi līdz 2025. gadam, apspriestu šādus pasākumus un dotu jaunu impulsu, Komisija **2022. gadā publicēs Eiropas Izglītības telpas progresu ziņojumu un 2023. gadā kopā ar Eiropas Parlamentu organizēs starpposma pārskatīšanas pasākumu**. Pilns Komisijas ziņojums par Eiropas Izglītības telpu tiks sagatavots 2025. gadā.

4 SECINĀJUMS

Kā izklāstīts šajā paziņojumā, Eiropas Izglītības telpas panākumi būs atkarīgi no sadarbības mantojuma, jaunas apņemšanās sasniegt kopīgus mērķus un stabila satvara, lai to realizētu un īstenotu līdz 2025. gadam. Komisija aicina Padomi līdz 2025. gadam apstiprināt sešas dimensijas, kas ir Eiropas Izglītības telpas pamatā, tās līdzekļus un atskaides punktus, kā arī tās ierosināto veicinošo satvaru. Eiropas Izglītības telpa sniedz perspektīvu izglītības un apmācības nākotnei Eiropas Savienībā. Tajā ir apzināti galvenie jautājumi un izklāstīti turpmākie pasākumi saskaņā ar subsidiaritātes principu un pilnībā ievērojot dalībvalstu kompetenci izglītības un apmācības jomā valsts, reģionālā un vietējā līmenī. Izglītība un apmācība būs galvenais dzinējspēks, lai panāktu atveseļošanos, kas vērsta uz zaļo un digitālo pārkārtošanos. Turklāt darbs pie Eiropas Izglītības telpas palīdzēs veicināt ES un tās dalībvalstu ģeopolitisko pozicionēšanos.

Komisija ir pilnībā apņēmusies līdz 2025. gadam izveidot Eiropas Izglītības telpu un aicina pārējās Eiropas iestādes, dalībvalstis, izglītības un apmācības kopienas un visus tos, kuriem izglītība ir svarīga, apvienot spēkus un kopīgi atjaunot izglītības spējas veidot ilgtspējīgu un dāsnu pasauli.